

EDOUARD SCHURÉ

386
MOISE 40536 C

IN ROMĂNEȘTE DE P. MUȘOIU

BIBLIOTECA REVISTEI IDEEI

EDOUARD SCHURÉ

MARII INIȚIAȚI
DIN ISTORIA TAINICĂ A RELIGIILOR

I S U S

In Românește de P. MUȘOIU

CUPRINSUL

Rînduri., de P. Mușoiu.

Despre lucrare, de Edouard Schuré.

- I — Starea lumii la nașterea lui Isus.
- II — Mariea. — Cea dintâi dezvoltare a lui Isus.
- III — Esenienii. — Ioan Botezătorul. — Ispita.
- IV — Viața publică a lui Isus. — Invățătura populară și învățătura ezoterică. — Minunile. — Apostolii. — Femelle.
- V — Lupta cu Fariseii. — Fuga la Cezareea. — Schimbarea la față.
- VI — Făgăduirea. —
- VII — Moartea și învierea. —

516789

De la B

Fluerului - București.

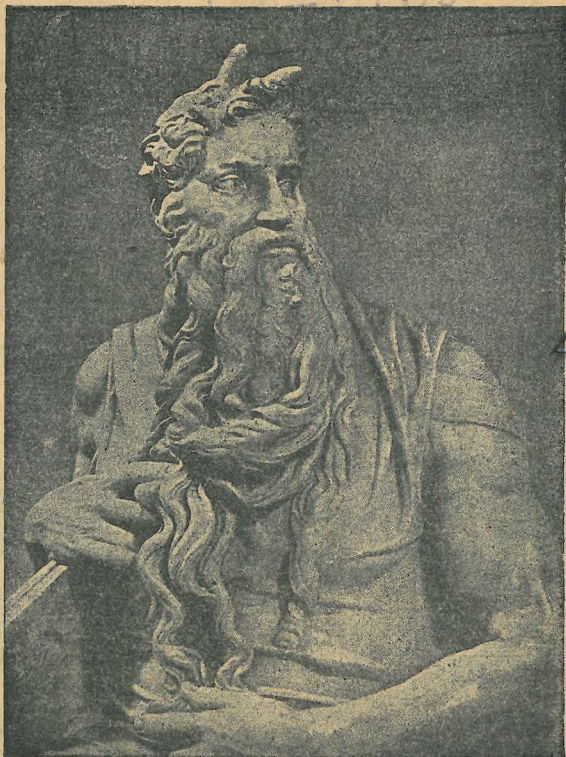
EDOUARD SCHURÉ

MARII INIȚIAȚI

Din Istoria tainică a Religiiilor

M O I S E

MISIUNEA LUI ISRAEL
In Românește de P. MUȘOIU

386

4053

C

Biblioteca REVISTEI IDEEI
BUCUREȘTI

516.789

1-453

29
535

291.6:296

de Michel Angelo

După paginile mișcătoare despre ISUS,
din Schuré, redată și iele în românește de
mine, alte pagini pline de inspirație: spre
MOISE. Să fie citite cu toată recul și rea
cuvinită, pentru-că numai pagini de desmor-
mântarea unei figuri și a unor evenimente fie
și fără de samăn dar fără o învățatură mai
adâncă nu sînt...

11—16 Februar 1927.

T. Severin.

P. MUȘOIU

CUPRINSUL

Rînduri, de P. MUȘOIU.

- I. — Tradiția monoteistă și Patriarhii deșertului.
 - II. — Inițierea lui Moise în Egipt. - Fuga-i la Ietro.
 - III. — Sepher Bereshit.
 - IV. — Vedenicia de pe Sinai.
 - V. — Exodul. — Deșertul. — Magie și Teurgie.
 - VI. — Moartea lui Moise.
-

N'avem de ce ascunde ce-avem de lipsă.

Poate se găsește cine-va bine înspirat, printre următorii pe cari-i avem, dintre cei înlesniți, să ne puie în îndămină un loc convenabil, casă sau magazie, pentru îmbelșugatul nostru depozit de cărți, a caror scurgere se mență să se efectueze pe îndelete.

Mai curînd casă, care s'ar și putea prefăce în mai de mult plănuitul nostru *Camin Cultural*. Stîmptarea în care ne găsim nu ne anihilează activitatea, firește. Dar n' stînjonește foarte mult în mișcăr.

Cine-va ne va auzi și ne va urni din împas.

P. MUȘOIU

28, Str. Fluierului - București.

5 Mart - 6 Mart 1945

Parfenie Nicolae

M O I S E

MISIUNEA LUI ISRAEL

TRADIȚIA MONOTEISTĂ ȘI PATRIARHII DEȘERTELUI

Revelația ie ca și omenirea conștientă de veche. Efectul inspirării se adâncește în noaptea vremii. Desul să privim cu pătrundere în cărțile sfinte ale Iranului, ale Indiei, ale Egiptului, pentru a ne încredința că ideile mame ale doctrinei ezoterice alcătuesc fondul ascuns, dar viu, al unor asemenea cărți. În asemenea idei zace sufletul invizibil, principiul generator al acelor religii mari. Toți inițiatorii puternici au întrezărit într'o clipă a vieții lor radiarea adevărului central. Lumina care-au sustras'o înse din acest adevăr s'a fărimitat și colorat după geniul și misiunea acestor inițiatori, după timpuri și după locuri, după împrejurări. Inițierea ariană noi am străbătut-o cu Rama, cea brahmană, cu Krishna, cea a lui Isis și Osiris, cu preoții Tebei. Mai putea-vom tăgădui oare acum, că principiul nematerial al unui suprem Dumnezeu, care alcătuește dogma fundamentală a monoteismului și unitatea naturei, mai putea-vom tăgădui că n'a fost cunoscută de cătră brahmani și de preoții lui Ammon-Ra? Negreșit, aceștia nu făceau ca lumea să purceadă așa de-o dată, dintr'un act spontan, dintr'un caprițiu al divinității, ca teologii noștri primari. Dar cu pricepere, cu știință, treptat, pe cale de emanare și de evoluție dînșii scoteau văzutul din nevăzut, universul sau lumea, din adîncu-

gile nepătrunse ale lui Dumnezeu. Dualitatea bărbătească și femeiască ieșia din unitatea primitivă, trinitatea cea vie a omului și a universului, din duitatea creatoare, și așa mai departe. Verbul etern, ritmul și instrumentul divinității, numerele sacre 'l alcătueau. Privite cu mai multă sau mai puțină luciditate cum și putere, astea evocau în spiritul inițiatului, prin structura-i proprie, structura internă a lumii. După cum nota justă, scoasă cu ajutorul unui arcuș de sticlă încrustat în nisip, desemnează în mic formele armonioase ale vibrațiilor cari umplu cu undele lor sonore nemărginita împărăție a văzduhurilor.

Monoteismul ezoteric al Egiptului nu ieși înse nici o dată din sanctuare, din temple. Știința-i sacră rămase privilegiul unei restrinse minorități. Vrajnași din afară prinseră a lovi, căutând să surpe acest vechiu meterez al civilizației. Pe timpul acela, cu douăsprezece veacuri înainte de Isus Hristos, Asia iera afundată în cultul materiei. India mergea acum spre decăderea iei cu pași mari. Pe marginile Eufratului și ale Tigrului se ridicase un puternic imperiu. Babilonul, această cetate uriașă și monstruoasă, popoarelor nomade cari-i dădeau tîrcoale, le dădea ameteți. Regii Asiriei se proclamau monarhii celor patru regiuni ale lumii și năzueau să ducă până la capătul pămîntului marginile împărăției lor. Dînșii zdrobeau popoare, le deportau în masă, le îmbrigadau, le înrolau cum s'ar zice, și le aruncau unele asupra altora. Nici drepturi ale omului, nici respect omenesc, nici principiu religios, doar ambiția personală fără de frîu, asta iera legea urmașilor lui Ninus și ai lui Semiramis. Știința preoților haldeeni adîncă iera, dar mult mai puțin pură, mai puțin înaltă și mai puțin edificatoare de cît aceea a preoților egipteni.

În Egipt, autoritatea iera a științei. Sacerdoțiul aici îndeplini totdeauna, asupra regalității, o putere mode-

ratoare. Faraonii rămăseră elevii săi și nu ajunseră niciodată, ca regii Babilonului, niște despoți odioși. La Babilon, din potrivă, sacerdoțiul îngenunchiat, nu fu din capul locului de cît o uneltă a tiraniei. Într'un bas-relief din Niniva, vedem pe Nemrod, un uriaș scurt și gros, îl vedem zugrumînd cu brațul său musculos un leu tînăr pe care-l apasă de pieptul său. Simbol prea vorbitor: așa înăbușiră monarhii Asiriei, așa înăbușiră iei leul iranian, poporul eroic al lui Zoroastru, asasinîndu-i pontifii, zugrumîndu-i sinoadele de magi, jefuindu-i regii. Dacă rishii Indiei și preoții Egiptului fac să domnească, într'o oare-care măsură, prin înțelepciunea lor, fac să domnească pe pămînt Providența, domniea Babilonului, putem zice că fu aceea a destinului, cu alte cuvinte a puterii oarbe, brutale. Babilonul ajunsese ast-feliu centrul tiranic al neorînduelei universale, ochiul nestrămutat al vijeliei sociale care învăluia cu vîrtejurile iei toată Asia, ochiul formidabil al Destinului, pururea deschis, pîndind națiunile să le sfășie.

Ce putea Egiptul împotriva valului cotropitor? Hicsoșii fuseseră aproape a-l înghiți. Egiptul rezista cu bărbăție, dar asta nu putea să dureze la nesfîrșit. Peste șase veacuri și ciclonul persan, venind după cel babilonian, avea să-i măture templele sale și faraonii. De altminteri Egiptul, care poseda geniul inițierii și al conservării în cel mai înalt grad, n'a avut niciodată geniul expansiunii și-al propagandei. Comorile acumulate ale științei sale trebeau de aceea oare să piară? Cea mai mare parte fură înmormîntate și cînd veniră Alexandrinii, nu putură să dezgroape decît frînturi din aceste comori. Două popoare, opuse ca geniu, aprinseră cu toate astea, în sanctuarele sale, torțele lor, torțe cu radieri diferite, din cari una iluminează adîncimile ceriului, iar alta luminează și transfigurează pămîntul: Israel și Grecia.

Insemnătatea poporului lui Israel pentru istoria o-

menirei apare vădit de la prima vedere, pentru două motive. Întâi, pentru-că poporul lui Israel, în istoria omenirii reprezintă monoteismul: al doilea, pentru-că poporul lui Israel a dat naștere creștinismului. Dar scopul providențial al menirei lui Israel nu-i vădit de cît celui care, pătrunzînd Simbolurile Vechiului și Noului Testament, își dă samă că acestea cuprind toată tradiția ezoterică a trecutului, cu toate că sub o formă adesea alterată, mai ales cît s'atinge de Vechiul Testament, alterată de numeroșii transcriitori și traducători, din cari cea mai mare parte habar n'aveau de înțelesul cel primitiv. Atunci rolul lui Israel apare luminos. Pentru-că acest popor alcătuește ast-felie veriga neapărată între vechiul și noul eielu, între Orient și Occident. Ideea monoteistă are drept urmare unificarea omenirii sub acelaș Dumnezeu și sub aceea-și lege. Dar cîtă vreme teologii își vor face despre Dumnezeu o idee copilărească, iar oamenii de știință îl vor ignora sau îl vor tăgădai pur și simplu, unitatea morală, socială și religioasă a planetei noastre nu va fi de cît o picasă dorință sau un postulat al religiei și al științei, cu neputință de-ndeplinit. Această unitate organică apare fără doar cu putință cînd recunoaștem ezotericește și științificește, cînd recunoaștem în principiul divin cheia lunei și-a vieței, a omului și a societăței în evoluția lor. În sfîrșit creștinismul, cu alte cuvinte religia lui Christ, creștinismul iel însu-și nu apare în toată înălțimea și-n toată universalitatea sa de cît descoperindu-ne rezerva sa ezoterică. Numai atunci s'arată ca rezultanta a tot ce l'a precedat, ca cuprinzînd într'însul p'incipiile, finalul și mijloacele regenerărei totale a omenirii. Numai descoperindu-ne ultimele sale mistere, creștinismul va ajunge ceea-ce ieste într'adevăr: religia făgăduitei și-a îndeplinirei, cu alte cuvinte a inițierei universale.

Ca inițiat egiptean și ca preot al lui Osiris, organizatorul monoteismului fu netăgăduit Moise. Prin iel

acest principiu, ascuns până atunci sub triplul văl al misterelor, ieși din adîncul templului pentru a intra în *circulusul* istoriei. Moise avu îndrăzneala de-a face din cel mai înalt principiu al inițierei singura dogmă a unei religii naționale și avu prudența de-a nu descoperi urmările acestei religii, de cît unui număr restrîns de inițiați, impunînd-o mulțimei prin irică. În privința asta, profetul de la Sinai avu țara-ndceală vederi înde-părtate, cari depășeau cu mult destinele poporului său.

Religia universală a omenirii, iată adevărata misiune a lui Israel pe care au înțeles o puțini Ebrei, în afară de profeții lor cei mai mari. Pentru a se îndeplini, această misiune presupunea spulberarea poporului care-o reprezenta. Nația evreească a fost risipită și spulberată. Ideea lui Moise și a profeților a trăit și crescut. Dezvoltată, transfigurată de creștinism, reluată de Islam, cu toate că-n chip mai inferior, această idee trebuia să se impue Occidentului barbar, trebuia să reacționeze asupra Asiei însăși. Și omenirea putea să facă ori-ce, putea să se revolte, să se zbată împotriva-i în zvîrcoliri, n'avea încotro de cît să se învîrtească în jurul acestei idei centrale, ca nebuloasa în jurul soarelui care-o organizează. Iată opera formidabilă a lui Moise. Pentru această întreprindere, cea mai uriașă de la exodul preistoric al Ariășilor, Moise găsi un instrument pregătit în triburile Ebreilor, în acele triburi mai cu deosebire cari, statornicindu-se în Egipt, în valea Goshen, trăeau aici în șerbie sub numele de Beni-Jacob. Pentru întemeierea unei religii monoteiste, Moise mai avusese premergători și în persoana acelor regi nomazi și pacinici pe cari Biblia ni-i prezintă sub figura lui Abraham, lui Isaac și Iacob.

Să ne aruncăm o privire asupra acestor Ebrei și asupra acestor patriarhi. Vom încerca apoi să deslușim figura marelui lor Profet din miragiile deșertului și din întunecatele nopți de la Sinai unde bubue tunetul legendarului Iehovah.

Ierau cunoscuți de veacuri, de mii de ani, acei Ibrim, acei neobosiți nomazi, acei etern exilați*. Frați cu Arabii, Ebreii, ca toți Semii, ierau rezultatul unui vechiu amestec al rasei albe cu rasa neagră. Au fost văzuți trecînd și retrecînd la nordul Africei sub numele de Bodoni (Beduini), oameni fără casă, fără bîrlug, apoi întinzîndu-și corturile în întinsele deșerturi dintre Marea Roșă și golful Persic, dintre Palestina și Eufrat. Amoniți, Elamiți sau Edomiți, călătorii aceștia, cu toți s'asemănau. Drept vehicul sau mijloc de circulare, așinul sau cămila. Drept adăpost, cortul. Singurul bun, turme, rătăcind ca și iei și păscînd pururi pe pămînturi străine. Ca și strămoșii lor Ghiborimii, ca și primii Celți, acești nesupuși aveau oroarea pietrei cioplite, a cetății fortificate, a corvezei și-a templului de piatră. Cu toate astea monstruoasele cetăți ale Babilonului și Ninivei, cu palatele lor uriașe, cu misterele și depravările lor, exercitau asupra acestor semi-sălbateci o neînfrîntă fascinare, aveau asupra lor o nepomenită atragere. Impinși în aceste temniți de piatră, capturați de soldații regilor Asiriei, înrolați în armatele lor, iei se tăvăleau cînd și cînd în orgiile Babilonului. Alte ori Israeliții se lăsau seduși și de femeile lui Moab, acele îndrăznețe ademenitoare, cu pielea neagră și cu ochii scînteetori. Astea îi atrăgeau la adorarea idolilor de piatră și lemn, până și la cultul groaznic a lui Moloch. De-o dată îi cuprindea înse setea deșertului, și fugeau. Întorși în asprele, în strașnicele lor văi, unde numai mugetul fiarelor s'auzea, întorși în plaiurile nemărginite unde singura călăuză numai luminile constelațiilor ierau, sub recea privire a acelor astre adorate de strămoșii lor, de iei înșiși se rușinau. Dacă le vorbea atuncea un patriarh, un om inspirat, dacă le

* *Ibrim* însumă „cei de dincolo, din cea parte, cei cari au trecut fluviul“. Renan, *Istoria poporului lui Israel*.

vorbea de singurul Dumnezeu, de Elelion, de Aelohim, de Sebaoth, Domnul și Stăpînul oștirilor, carele pe toate le vede și pedepsește pe vinovat, acești mari copii sălbateci și crunți plecau capul și, îngenunchind pentru rugă, se lăsau conduși tocmai ca niște oi.

Și încetul cu încetul, această idee a marelui Aelohim, a unicului, a tot puternic Dumnezeu, umplea sufletul acestor pocăiți, după cum în Padan-Harran crepusculul învăluie, confundă toate accidentele terenului sub linia înfinită a orizontului, înecînd culorile și distanțele sub egalitatea splendidă a firmamentului și prefăcînd universul într'un singur morman de tenebre, acoperit de o sferă scînteietoare de stele.

Patriarhii înse ce ierau oare? Abram, Abraham, sau tatăl Orham, iera un rege al Urului, o cetate a Haldeei, aproape de Babilon. Asirienii îl închipuiau, după tradiție, stînd într'un jilt, c'o înfătoșare binevoitoare, blajină*. Acest străvechiu personaj, care a trecut în istoria mitologică a tuturor popoarelor, fiind-că până și Ovidiu pomeneste de iel,** acest personaj ieste acelaș pe care ni-l înfătoșază și Biblia, ni-l înfătoșază ca emigrînd din țara lui Ur în țara lui Canaan, după glasul celui Etern: „Eternul i s'a arătat și i-a zis: Ieu sînt Dumnezeu cel a tot puternic, umblă înaintea mea și fără prihană... Și voiu întări legămîntul meu între mine și tine, și între seminția ta după tine, întru tot neamul său, ca legămînt vecinic, ca să fiu Dumnezeu după tine, ție și seminției tale, după tine”. (Geneza. XVII, 1, 7). Acest pasaj, tălmăcit în limba din zilele noastre, însămnă că un foarte vechiu șef semit, cu numele de Abraham, care probabil primise inițierea haldeeană, se simți împins de-un glas lăuntric, să-și conducă tribul cătră Apus, impunîndu-i cultul lui Aelohim.

* Renan: „Poporul lui Israel”.

** *Rexit Achaemenias pater Orchamus. isque Septimus a prisco numeratur origine Belo. Vide. Metam. IV, 312.*

Numele de Isaac, după prefixul Is, pare a indica o inițiere egipteană. Pe cînd cel de Iacob și de Iosef lasă a se întrevedea o origine feniciană. Ori-cum, probabil că cei trei patriarhi au fost trei șefi ai unor populații diverse, la depărtare una de alta, ca timp. Tîrziu de tot, după Moise, legenda israelită i-a cuprins într'o singură familie. Isaac ajunsese fiul lui Abraham, Iacob fiul lui Isaac. Chipul acesta, de a reprezenta paternitatea intelectuală prin paternitatea fizică, iera foarte întrebuintat de vechile sacerdoții sau preoțimi. Din această genealogie legendară reese un fapt capital: anume, filiația cultului monoteist prin patriarhii inițiați ai desertului. Că acești oameni au avut prevestiri sau indicații lăuntrice, revelații spirituale sub forma de visuri sau de vedenii în stare de veghe, asta n'are nimic opus științei ezoterice, nici legii psihice universale care cîrmuește sufletele și lumile. În povestirea biblică asemenea fapte au luat forma naivă a unor vizite de îngeri, adăpostiți sub cortul celor inspirați.

Avut-au oare acești patriarhi o vedere adîncă despre spiritualitatea lui Dumnezeu și despre scopurile religioase ale omenirii? Pare că da. Inferiori în știința pozitivă, inferiori magilor Haldeei ca și preoților egipteni, patriarhii probabil că-i întreceau pe aceștia prin înălțimea morală și acea lărgime de suflet pe care o însuflă o vieată pribeagă, rătăcitoare și liberă. Pentru dînșii ordinea sublimă pe care Aelohim o făcea să domnească în univers, se traducea, în ordinea socială, se traducea în cultul familial, în respect pentru femeile lor, în iubire împătimită pentru copiii lor, în ocrotire pentru întreg tribul, în ospitalitate, în bună întimpinare față de străin. Într'un cuvînt, acești „înalți părinți” ierau niște arbitri naturali între familii și triburi. Toiagul lor patriarhal iera un sceptru de echitate. Tei exercitau o autoritate civilizatoare și respirau mă-

rinimiea și pacea. Iei-colo, sub legenda patriarhală, vedem ivindu-se cugetarea ezoterică. Ast-feliu cînd Iacob vede la Bethel, în vis, o scară, cu Aelohim în vîrf, o scară pe ale cărei trepte îngerii se urcă și se coboară, recunoaștem aici o formă populară, o prescurtare judaică a viziunii lui Hermes și a doctrinei evoluției descendente și ascendente a sufletelor.

Un fapt istoric de cea mai mare însemnătate asupra epocii patriarhilor ne apare în fine în două versete revelatoare. Ie vorba de o întîlnire a lui Abraham cu un confrate de inițiere. După războiul-i cu regii Sodomiei și Gomorei, Abraham merge să se închine lui Melchisedec. Reședința acestui rege iera în fortăreața care mai tîrziu avea să fie Ierusalim. „Melchisedec, regele Salemului, îi aduse pîne și vin. Și iera iel jertfitor lui Aelohim, Dumnezeului celui prea înalt. Și iel binecuvîntă pe Abram, zicînd: „Binecuvîntat fie Abram de Aelohim, Dumnezeul cel prea înalt, Stăpînul Ceriului și-al pămîntului”. (Gen. XIV, 18 și 19). Ieată un rege al Salemului care ie mare preot al aceluiaș Dumnezeu, ca și Abraham. Carele îl tratează ca superior, ca dascăl, și se împărtășește cu iel, prin mijlocirea pînei și vinu'ui, în numele lui Aelohim. Ceea-ce în vechiul Egipt iera un semn de împărtășire între inițiați. Intre toți adoratorii lui Aelohim, din fundul Haldeei până în Palestina, și poate până în unele sanctuare a'le Egiptului, iera deci o legătură de fraternitate, ierau semne de recunoaștere și o țintă comună.

Această conjurație monoteistă nu aștepta de cît un organizator.

Ast-feliu, pe lingă Taurul înaripat al Asiriei și Sfinxul Egiptului cari observă din depărtare deșertul, sub tirania doborîtoare și misterul nepătruns al inițierii, triburile alese ale Abramitiilor, a'le Iacobitilor și ale lui Beni-Israel, aceste triburi înaintează. Iele fug de ser-

băvile nerușinate ale Babilonului, trec ocolind orgiile din Moab, grozăviile din Sodoma și Gomora, și cultul monstruos al lui Baal. Sub paza patriarhilor, caravana-și urmează calea jalonată de oaze, însemnată de rari izvoare și de sfrijiți palmieri. Ca o lungă panglică, caravana se pierde în imensitatea deșertului, sub arșița zilei, sub purpura asfințitului și sub mantiea crepusculului peste care planează Aelohim. Nici turmele, nici femeile, nici bătrînii, nu cunosc ținta eternei călătorii. Dar înaintează în pasul dămol și resemnat al cămilelor. Incotro oare? Patriarhii o știu, descoperi-le-va Moise.

INIȚIAREA LUI MOISE IN EGIPT.

FUGA-I LA IETRO.

Ramses al II-lea fu unul din marii monarhi ai Egiptului. Fiul său se numea Meneftah. După obiceiul egiptean, acesta își primi instrucția de la preoți, pe timpul lui Ammon-Ra, la Memfis, arta regală fiind privită pe-atunci ca o ramură a artei sacerdotale. Meneftah iera un tânăr sfios, curios și de-o inteligență nu strălucită. Avea o pasiune nedeslușită pentru științele oculte, care-l dete mai târziu pradă vrăjitorilor și astrologilor ordinari. Meneftah avu ca tovarăș de-nvățătură pe-un tânăr de-un geniu aprig, de-un caracter ciudat și închis.

Hosarsip* iera vărul lui Meneftah, fiul principesei regale, sora lui Ramses al II-lea. Fiu adoptiv sau natural? ** Hosarsip iera înainte de toate copilul templu-

* Primul nume egiptean a lui Moise. (*Manethon*, citat de *Philon*).

** Spusa biblică (Exod. II, 1—10) face din Moise un evreu din tribul Levi, cules de fata Faraonului din treștiile Nilului, unde viclenia maternă l'ar fi depus ca să atingă pe prințesa ieșită la scaldătoare și să scape copilul de-o prigonire la feliu cu aceea a lui Irod. Manethon înse, preotul egiptean cărui îi datorim cele mai exacte lămuriri asupra dinastiei Faraonilor, lămuriri confirmate astăzi de inscripțiile de pe monumente, Manethon afirmă că Moise a fost un preot a lui Osiris. Strabon, ale cărui lămuriri sînt din acelaș izvor, al preoților egipteni, spune la feliu.

Izvorul egiptean are aici mai mare valoare de cît izvorul ebraic. Pentru-că preoții Egiptului n'aveau nici un interes să

lui, fiind-că crescuse între coloanele templului. Menit lui Isis și lui Osiris de mama lui, tu văzut încă din adolescența lui ca levit, la încoronarea faraonului, în procesiunile sacerdotale ale marilor serbări, tu văzut purtând epodul, portirul, sau cadelnitele. Apoi, în temp.u, grav și atent, precind urechea la orchestrele sacre, la imnurile și la predicile, la învățăturile preoților.

Hosarsip iera de statură mică, avea înfașoșarea umilă și gînditoare, co frunte de berbec și niște ochi negri, pătrunzători, de-o fixitate de vultur și de-o adîncime turburătoare. Iera numit „tăcutul”, întratit iera de concentrat, aproape pururea mut. Adesea, cînd vorbea gîngăvea, ca și cînd nu nimerea cuvintele sau se temea să-și descopere gîndul. Părea timid. Și de-o dată, ca o străfulgerare din senin, izbucnea o idee într-un cuvînt și lăsa în urmă-i o brazdă scăpărătoare. Ceea-ce dădea să se-nțelegea, că dacă „tăcutul” se va pune cînd-va pe lucru, va fi de-o îndrăzneală spăimîntătoare. Se și săpa între sprincenele sale cuta fatală a oamenilor predestinați pentru lucruri anevoioase. Și un nor amenințător pe fruntea-i plană.

Femeile se temeau de ochiul acestui tînăr levit, ochiu insondabil ca mormîntul, se temeau de fața lui impasibilă ca poarta templului lui Isis. Ai fi zis că-n acest viitor, reprezentant al principiului mascul în religie, în

facă a crede pe niște Greci sau Romani că Moise ar fi fost unul de-ai lor. Pe cînd amorul propriu național al Ebreilor le porunca să facă din întemeetorul nației lor un om de-a-celaș sînge cu ei. Povestirea biblică recunoaște de-altmînteri că Moise a fost crescut în Egipt și tr mes de guvernul său ca inspector al Ebreilor dîn Goshen. Și acesta-i faptul însemnat, capital, care stabilește filiația secretă înrudirea dintre religea mozaică și inițiarea eg pteană. Clement din Alexandria credea că Moise iera adînc inițiat în știința Egiptului. Și de fapt opera creatorului lui Israel, fără asta, nici n'ar avea înțeles.

tot ce are mai absolut și mai neînduplecat, femeile ar fi presimțit un vrăjmaș al sexului femeesc.

Mama sa, totu-și, prințesa regală, visa tronul Faraonilor pentru fiu-i. Hosarsip iera mai inteligent de cât Meneftah: cu ajutorul preoțimei putea să nădăduiască o uzurpare. Faraonii își desemnau, ce-i drept, după voea lor, dintre fiii lor, succesorii. Dar une-ori preoții casau hotărîrea prințului după moartea-i, și asta în interesul Statului. De mai multe ori, iei au îndepărtat de la tron pe nevrednici și slăbănogi, pentru a-încredința sceptrul unui regal inițiat. Meneftah chiar și iera de văru-i gelos. Ramses avea ochiul asupra acestuia și n'avea nici o încredere în levitul tăcut.

Intr'o zi mama lui Hosarsip își întîlni fiul în Serapeum de la Memfis, piața imensă, presărată cu obeliscuri, cu mausolee, cu temple mici și mari, cu piloane trofeale, un feliu de muzeu sub ceriul liber, muzeu al gloriilor naționale, în care s'ajungea pe o alee cu șase sute de sfinxii. În fața mamei sale regale levitul se înclină pănă la pămînt și așteptă după obicei ca dînsa să-i adreseze cuvîntul.

— Va să pătrunzi în misterele lui Isis și Osiris, îi zise iea. Nu te voi mai vedea îndelung, fiul meu. Nu uita înse că iești din sîngele acestor faraoni, și ți-s mamă. Privește-n juru-ți... De-i vrea, cînd-va... toate astea-ți vor aparține.

Și, cu-n gest circular iea arată obeliscurile, templele, Memfisul și întreg orizontul.

Un zîmbet disprețuitor trecu pe fața lui Hosarsip, de obicei netedă și nemișcată ca o față de bronz.

— Vrei, zise iel, să comand acestui popor care adoră zei cu cap de ciacal, de ibis și de hienă? Din toți acești idoli, ce va mai rămînea înse peste cîte-va veacuri?

Hosarsip se plecă, luă în mîină un pumn de nisip mărunțel și-l lăsă să curgă la pămînt printre degetele-i

uscăţive, în ochii mamei sale uimite: — Aşa ce-va, adăogă iel.

— Tu dispreţueşti aşa dar religia părinţilor noştri şi ştiinţa preoţilor noştri?

— Din potrivă, aspir la iea. Piramida înse ie nemis-cată. Trebuie ca iea să se pue pe mers. Ieu un Faraon nu voiu fi. Patriea mea ie departe de-aici.. colo... -n desert.

— Hosarsip, zise prinţesa cu imputare, de ce defaimi? O jarişte în sînul meu te-a adus, şi, văd bine că vije-lia te va rîpi. Ieu te-am adus pe lume şi ieu pe tine nu te cunosc. In numele lui Osiris, cine ieşti oare şi să faci ce voeşti?

— Par'că ieu ştiu? Numai Osiris ştie şi poate că iel îmi va spune. Dar binecuvintează-mă, mamă, ca Isis să mă ocrotească şi pămîntul Egiptului să-mi fie propice.

Hosarsip îngenuchiă înaintea mamei sale, încrucişă respectuos mînele pe piept şi plecă capul. Deslipind de pe fruntea-i floarea de lotus pe care-o purta după obiceiul femeilor templului, iea i-o dete să o respire, şi văzînd că cugetarea fiului iei va rămînea pentru dînsa o vecinică taină, dînsa, murmurînd o rugă, se depărtă.

Hosarsip trecu triumfal iniţiarea lui Isis. Suflet de oţel, voinţă de fier, iel se jucă cu-ncercările. Spirit ma-tematic şi universal, dînsul desfăşură o putere gigan-tică în înţelegerea şi mînuirea numerelor sacre al căror fecund simbolizm şi ale căror aplicări ierau aproape infinite pe-atunci. Spiritul său nesocotitor al lucrurilor cari nu sînt de cît aparenţă şi-al inşilor cari trec, nu respira în voe de cît în sfera principiilor nestrămutate. De-aici, liniştit şi sigur, pătrundea, domina totul, fără a manifesta nici dorinţă, nici revoltă, nici curiozitate.

Pentru dascălii săi, ca şi pentru mama sa, Hosarsip iera o enigmă. Ceea ce-i spăimînta mai mult pe aceştia iera faptul că se arăta întreg şi inflexibil, ca un prin-cipiu. Se vedea bine că nu se putea să fie nici mlădiat, nici de la calea lui abătut. Dînsul mergea în calea-i ne-

cunoscută ca un corp ceresc în orbita lui nevăzută. Pontiful Membra se întreba până unde va merge această ambiție concentrată în sine. Și dori să o știe. Într-o zi, Hosarsip purtase, cu alți trei preoți ai lui Osiris, arca de aur care preceda în marile ceremonii pe pontif. Această arcă cuprindea cele zece mai tainice cărți ale templului, cari tratau despre magie și teurgie.

Intors cu Hosarsip în sanctuar, Membra îi zise:

— Tu iești de sînge regal. Puterea și știința ta sînt mai presus de vrîsta ta. Ce dorești?

— Nimic, de cît asta. — Și Hosarsip puse mîna pe sacra arcă, pe care șoimii de aur topit o acoperiau cu scînteetoarele lor aripi.

— Va să zică, Pontif al lui Ammon-Ra și profet al Egiptului voești să devii?

— Nu: ci să știu ce ie în cărțile astea.

— Cum să știi, dacă afară de pontif nimeni nu trebuie să știe?

— Osiris vorbește cum vrea, cînd vrea, cui vrea. Ceea ce cuprinde această arcă nu ie de cît o literă moartă. Dacă spiritul cel viu va voi să-mi vorbească, îmi va vorbi.

— Și ce socotești să faci pentru asta?

— Să aștept și s'ascult.

Răspunsurile acestea raportate lui Ramses, îi sporiră acestuia și mai mult neîncrederea. Ramses, se temea ca Hosarsip să nu tindă la faraonat în dauna fiului său, Meneftah. Faraonul ordonă, așa dar, ca fiul surorii sale să fie numit scrib sacrat al templului lui Osiris. Această slujbă însemnată cuprindea simbolical sub toate formele sale, cosmografia și astronomia, înse de tron depărta. Fiul prințesei regale se dădu cu tot zelul și cu cea mai deplină supunere datoriiilor sale de hierogramat, de cari atîrna și funcția de inspector al diferitelor *nome* sau provincii ale Egiptului.

Hosarsip avea oare mîndria ce i se presupunea? Da, dacă din mîndrie ridică capul leul captiv, și privește

orizontul de după zăbrelile cuștei sale fără măcar a vedea trecătorii cari cată la iel. Da, dacă din mîndrie vulturul prins în lanț, fîlfie cîte o dată din toate penele și cu gîtul întins, cu aripile întinse, se uită-n soarē. Ca toți cei tari, meniți pentru o operă mare, Hosarsip nu se credea supus destinului orb: iel simțea că o providență misterioasă veghea asupra-i și-l va conduce la scopu-i.

Pe cînd iera scrib sacrat, Hosarsip fu trimes în inspecție în Delta. Ebreii tributari ai Egiptu'ui, cari locuiau atunci valea Goshen, ierau supuși la aspre corvezi. Ramses al II-lea lega Pelusium cu Heliopolis pîntr'o înlănțuire de forturi. Toate *nomele* Egiptului trebuiau să furnizeze contingentul lor de lucrători la aceste uriașe lucrări. Beni-Israelii ierau împovărați cu cele mai grele corvezi. Ierau mai ales cioplitori de piatră și cărămidari. Independenti și mîndri, aceștia nu se plecau atît de lesne ca indigenii sub ciomagul gealatilor Egipteni, și se împintenau murmurînd și uneri răspundeau la lovitură cu lovitură. Preotul lui Osiris, nu se putu împiedica de-a avea o tainică simpatie pentru acești nesupuși. „cu cerbiciea dîrză”, ai căror Bătrîni, credincioși tradiției abramide, adorau numai pe unicul Dumnezeu, nesupuși cari își venerau șefii, *hagalele* și *zakenii* lor, dar cari nu se lăsașu îngenunchiați sub jug și cari împotriva nedreptăței se răscu'au. Intr'o zi Hosarsip văzu pe un gealat egiptean, cărăbănînd la lovitură unui lipsit de apărare Ebreu. Inima lui zvîcni. Hosarsip se aruncă asupra Egipteanului, îi smulse arma din mînă și-l ucise pe loc. Acest fapt, săvîrșit într'o înflăcărare de indignare generoasă, avea să hotărîscă de viața lui Hosarsip. Preoții lui Osiris, cari săvîrșeau un omor, ierau judecați cu asprime de sinodul sacerdotal. Viața scribu'ui nu mai ținea de-acuma de cît de-un fir. Iel preferă să se exileze și să-și impue singur iel ispășirea. Totul îl împingea în singurătatea desertului, în nemărginitul necunoscut, totul îl împingea:

proprieta-i dorință, presimțirea misiunii sale și mai presus de toate acea voce interioară, misterioasă, dar neînfrântă, care une-ori zice: „Înaintează, acesta ieste destinul tău”.

Dincolo de marea Roșă și de peninsula sinaitică, în țara lui Madian, iera un templu care nu atârna de preoțimea egipteană. Această regiune se întindea ca o fâșie înverzită între golful elamitic și deșertul Arabiei. Din depărtare, de peste brațul mării, se vedeau masele întunecate ale lui Sinai și creasta lui pleșuvită. Cuprins între pustie și marea Roșă, apărat de-un masiv vulcanic, acest ținut izolat iera la adăpostul invaziilor. Templul iera consacrat lui Osiris, dar se adora într'însul și Dumnezeu cel suveran, sub numele de Ae'ohim. Pentru-că acest sanctuar de origină etiopiană servea de centru religios arabilor, Semiților, cum și oamenilor de rasa neagră, cari urmăreau inițierea. Încă de veacuri Sinai și Horeb ierau ast-feliu centrul mistic al unui cult monoteist. Mărețea goală și sălbatecă a muntelui care se înălța singur între Egipt și Arabia, trezea ideea unui singur Dumnezeu. Mulți Semiți veneau aici în pelerinaj ca să adore pe Aelohim. Veneau să sălășluiască câte-va zile, postind și rugîndu-se în peșterile și galeriile scobite în flancurile lui Sinai. După ce se purificau și se instruiău în templul din Madian.

Hosarsip se refugie cătră asemenea loc.

Marele preot din Madian sau *Raguelul* (supravegheatorul lui Dumnezeu) se numea atunci Ietro*. Iera un om cu pielea neagră**. Iel aparținea celui mai curat tip al vechei rase etiopiene, care domnise cu patru-cinci mii de ani, înaintea lui Ramses, asupra Egiptului, și care nu-și pierduse tradițiile practicate de cele mai

* Exod. III, 1.

** Mai tîrziu, după exod, (*Numerii, III*), Aaron și Maria, după Biblie, frate și soră a lui Moise, i-au imputat acestuia că a luat de soție o Etiopiană. Ietro, tatăl Seforei, iera dar din această rasă.

vechi rase ale pămîntului. Ietro nu iera un inspirat, nici un om de acțiune, dar iera un mare înțelept. Iel posedea comori de știință, îngrămădite în memoria lui și în bibliotecile de piatră ale templului său. Și mai iera ocrotitorul oamenilor pustiei, Libieni, Arabi, Semiți, nomazi. Acești vecinici rătăcitori, totdeauna aceeași, cu vaga lor năzuință spre unicul Dumnezeu, reprezentau ce-va nestrămutat în mijlocul culturilor trecătoare și a unor civilizații cari se prăbușiau. În iei pare că se simțea prezența celui Etern, memorialul vrîstelor îndepărtate, marea rezervă a lui Aelohim. Ietro iera părintele spiritual al acestor nesupuși, al acestor rătăcitori, al acestor neînvinși. Iel le cunoștea sufletul, le presimțea soarta. Cînd Hosarsip veni să-i ceară adăpost în numele lui Osiris-Aelohim, iel îl primi cu brațele deschise. Poate că și întrevăzu pe dată în acest fugitiv pe omul predestinat să devie profetul celor goniti, conducătorul poporului lui Dumnezeu.

Hosarsip dori mai întăi să se supue la ispășirile pe cari le impunea legea inițiaților, ucigașilor. Cînd un preot al lui Osiris săvîrșea un omor, chiar și fără de voe, se socotea că și-a pierdut beneficiul învierii sale anticipate „în lumina lui Osiris”, privilegiu pe care-l dobîndise prin încercările inițierei, și care-l punea m'n't mai presus de comunul oamenilor. Ca să-și ispășască crima, ca să-și regăsască lumina interioară, trebuia să se supue la încercări și mai crude, să se expue însuși pe sine încă o dată la moarte. După o îndeunigată postire și cu ajutorul unor băuturi, pacientul iera adus într'o stare letargică, după care iera depus într'o criptă a templului. Stătea acolo zile, une-ori săptămîni*. În

* Călători din veacul nostru au constatat că fakirii indieni pun să fie înmormîntați după căderea într'un somn cataleptic, indicînd ziua hotărîtă în care să fie dezmemormîntați. Unul din acestia, după trei săptămîni de înmormîntare, fu găsit viu, absolut sănătos.

timpul acesta se socotea că făcea o călătorie pe lumea cealaltă, în Ereb sau în regiunea lui *Amenti*, în care plutesc sufletele morților cari nu s'au deslipit încă din atmosfera pămîntească. Aici, trebuia să-și caute victima, să îndure durerile iei, să-i capete iertarea și să-i ajute să găsească calea luminei. Numai atunci iera privit că și-a ispășit crima, numai atunci corpul astral se privea curățit de petele negre purcese din suflarea otrăvită și din blestemele victimei. Din această călătorie, reală sau imaginară, vinovatul putea înse prea bine să nu se mai întoarcă, și adesea, cînd preoții se duceau să deștepte pe ispășitor din somnu-i letargic, nu mai găseau de cît un cadavru.

Hosarsip, nu stătu la cumpene să îndure această încercare și altele încă*. Sub întipărirea omorului celălalt se iel înțelese caracterul nestrămutat al unor legi de ordin moral și-adîncea tulburare pe care o lasă în adîncul conștiinței călcarea lor. Așa-că, cu o întregă abnegare iel își oferi ființa în holocaust lui Osiris, cerînd puterea, dacă se va întoarce la lumina pămîntească, să manifesteze legea dreptății. Cînd Hosarsip ieși din somnul cumplit, din subterana templului din Madian, iel se simți un om transformat. Trecutul său par'că se dezlipise de iel. Egiptul încetase de-a-i mai fi patria. Și-n fața lui nemărginirea deșertului, cu rătă-

* Cele șapte fete ale lui Ietro despre cari vorbește Biblia (Exod, II, 16—20) au fără-ndoală un înțeles simbolic, ca-ntr-o povestire de altminteri, care ne-a parvenit sub o formă legendară și cu totul popularizată. Ie mai mult de cît e verosimil ca marele preot al unui mare templu să pue să pască turmele pe fetele sale și să reducă pe-un preot egiptean la rolul de păstor. — Cele șapte fete ale lui Ietro simbolizează șapte virtuți, pe cari înțalul iera nevoit să le cucerească pentru a deschide puțul adevărului. Acest puț ie numit în istoria lui Agar și a lui Ismael: „Puțul celui Viu ce mă vede“.

citori-i nomazi, se întindea ca un nou câmp de acțiune. Iel privi la orizont muntele lui Aelohim, și pentru întâea dată, ca o viziune de vijelie în norii din Sinai, ideea misiunii sale se înfătoșă înaintea ochilor săi: Să plămădească, cu aceste triburi mișcătoare, un popor de luptă, care să reprezinte legea Dumnezeului suprem, în mijlocul idolatriei culturilor și în mijlocul învălmășelei națiilor, — un popor care să ducă veacurilor viitoare adevărul pecetluit în arca de aur a inițierei. În ziua aceea, și pentru a însemna era nouă care începea-n viața sa, Hosarsip luă numele de *Moise*, nume a cărui semnificare iera: *Salvatul*.

SEPHER BERESHIT

Moise luă de soție pe Sefora, fisa lui Ietro, și hălădui ani îndelungați pe lângă înțeleptul din Madian. Datorită tradițiilor etiopiene și haldeene pe cari le găsi în templul acestuia, Moise putu să complecteze și să controleze ceea-ce învățase în sanctuarele egiptene, putu să-și întindă privirea asupra celor mai străvechi cicluri ale omenirei, și s'o înfigă prin inducție în cele mai îndepărtate orizonturi ale viitorului. La Ietro găsi iel două cărți de cosmogonie, despre cari vorbește Geneza: *Războaiele lui Iehovah și Generațiile lui Adam*. Și se cufundă-n studiul lor.

Pentru opera pe care o medita, iel trebuia să se pregătească de luptă. Inainte de iel Rama, Krishna, Hermes, Zoroastru, Fo-Hi, crease religii pentru popor: Moise voi să creeze un popor pentru religiea eternă. Pentru acest plan atît de îndrăzneț, atît de nou, atît de colosal trebuia o bază puternică. De aceea Moise scrisese al său *Sepher Bereshit, Cartea sa de Principii*, sinteză concentrată a științei trecute și cadru al științei viitoare, cheea misterele, torța inițiaților, punct de-nfîlțire, de raliare a-ntregului neam.

Să vedem ce iera Geneza în capul lui Moise. Negreșit, acolo, aceasta răvărsa, iradia o altă lumină, îmbrătoșa lumi cu mult mai întinse de cît lumea copilărească și mărginitul, strîmtul pămînt, ce ne apar în traducerea grecească a Septantelor, sau în traducerea latină a sfîntului Ieronim.

Exegesa biblică din veacul nostru a scornit în lume ideea că Geneza n'ar fi opera lui Moise, că acest profet poate nici n'ar fi existat și n'ar fi fost de cît un personajiu curat legendar, fabricat cu patru-cinci veacuri mai tîrziu, de Sacerdotiu, de preoțimea evreească, ca să-și dea o origine divină. Critica modernă își întemează părerea asta pe faptul că Geneza se alcătuește din fragmente diverse (elohiste și jehoviste), din fragmente împreunate, și că redactarea ei actuală ie posterioară cel puțin cu patru sute de ani epocii în care Israel a ieșit din Egipt. — Faptele stabilite de critica modernă, cît s'atinge de epoca redactării textelor pe cari le posedăm, aceste fapte exacte sînt, dar concluziile pe cari critica modernă le trage din iele sînt arbitrare și lipsite de logică. Din faptul că Elohistul și Jehovistul au scris cu patru sute de ani după Exod, nu urmează c'ar fi fost inventatorii Genezei și că n'ar fi lucrat după un document anterior, poate rău înțeles. Din faptul că Pentateucul ne dă o povestire legendară a vieții lui Moise, nu urmează ieară-și că Pentateucul n'ar cuprinde nici un adevăr. Moise devine viu, toată prodigioasa lui carieră se lămurește, cînd căutăm să-l punem în mediul natal: temp'ul solar din Memfis. În sfîrșit, chiar adîncimile Genezei nu se descoper de cît la dîrile de lumină purcese din inițierea lui Isis și Osiris, smulse acestei inițieri.

O religie nu se alcătuește fără un inițiator. Judecătorii, Profetii, întreaga istorie a lui Israel mărturisesc existența lui Moise. Fără iel n'am putea concepe nici pe Isus. Nu mai începe îndoiială că Geneza cuprinde esența tradiției moisiace. Ori-cîte transformări ar fi îndurat, venerabila momie trebuie să cuprindă, sub pu'berea veacurilor și-a fășilor sacerdotale, trebuie să cuprindă ideea mamă, cugetarea vie, testamentul profetului lui Israel.

Israel gravitează tot atît de sigur, tot atît de fatal în

jurul lui Moise, după cum se învîrtește pămîntul în jurul soarelui. — Acestea date, rămîine de știut cari au fost ideile mame ale Genezei, ce-a voit Moise să lese moștenire posterității în acel secret testament al lui Sepher Bereshit. Problema nu poate fi dezlegată de cît din punct de vedere ezoteric, și se pune așa: În calitatea-i de inițiat egiptean, intelectualitatea lui Moise trebuia să fie la înălțimea științei egiptene, care admitea, ca și știința noastră, nestrămutarea legilor universului, dezvoltarea lumilor prin evoluție treptată, și oare, afară de asta, asupra sufletului și asupra naturii invizibile, avea noțiuni întinse, precise, calculate. Dacă asta a fost știința lui Moise — și ca preot al lui Osiris cum n'ar fi fost? — cum putem împăca această știință cu ideile copilărești ale Genezei, asupra facerii lumii și asupra începutului omului? Această istorie a facerii lumii, care, luată *ad-literam*, ar face să zîmbească pe-un șecelar din zilele noastre, să nu ascundă oare, această istorie, un adînc înțeles simbolic, și să nu avem oare vre-o chee ca s'o pătrundem? Ce înțeles ar putea să aibă? Unde să găsim cheea?

Această chee o găsim: 1. În simbolica egipteană. 2. În simbolica tuturor religiilor din vechiul egipt. 3. În sinteza doctrinei inițiaților, după cum rezultă din compararea învățămîntului ezoteric, de la India vedică până la inițiații creștini din primele veacuri.

Preoții Egiptului, ne spun autorii greci, aveau trei chipuri de a-și exprima cugetarea. „Întăiul iera limpede, simplu: al doilea simbolic și figurat: al treilea sacru și hieroglific. Acelaș cuvînt lua, după cum voeau ei, înțelesul propriu, înțelesul figurat sau un înțeles transcendent. Așa le iera geniul limbei. Heraclit a exprimat prea bine această deosebire, desemnînd-o prin epitetetele de *vorbită, semnificativă și tainică* *.

* Fabre d'Olivet, *Vers dorés de Pythagore*.

În științele teogonice și cosmogonice, preoții egipteni întrebuintau totdeauna al treilea chip de scris. Hieroglifele lor aveau atunci trei înțelesuri corespunzătoare, deosebite. Cele două din urmă, nu puteau fi înțelese fără de chee. Acest chip de-a scrie, enigmatic și concentrat, precedea iel însuși dintr'o dogmă fundamentală a doctrinei lui Hermes, după care aceeași lege cîrmuește lumea naturală, lumea omenească și lumea divină. Această limbă de-o conciziune nepomenită, neînțeleasă de vulg, avea o nespusă elocvență pentru adept. Pentru-că, cu ajutorul unui singur semn, iea evoca principiile, cauzele și efectele cari din divinitate se revarsă în natura cea oarbă, în conștiința omenească și în lumea purilor spirite. Datorită acestei scripturi, adeptul îmbrătoșa cele trei lumi dintr'o singură aruncătură de ochi.

Data educația lui Moise, nu mai încapă îndoială că iel a scris Geneza în hieroglife egiptene cu trei înțelesuri. Cheile și explicarea orală firește le-a încredințat urmașilor săi. Dar cînd, pe timpul lui Solomon, s'a tradus Geneza în caractere feniciene, cînd, după captivitatea din Babilon, Esdras o redactă în caractere arameene haldaice, preoțimea evreească nu mai mănuea aceste chei de cît cu totul nedesăvîrșit. Cînd veniră în cele din urmă traducătorii cei greci ai Bibliei, aceștia nu mai aveau de cît o foarte slabă idee de înțelesul ezoteric al textelor. Sfîntul Ieronim, cu toate serioasele lui intenții și cu tot spiritul lui cel mare, cînd făcu traducerea lui latină după textul ebru, nu putu pătrunde pînă la înțelesul cel primitiv, și chiar de-ar fi putut, nu l'ar fi putut da pe față: trebuia să-l lese întunecat. Așa-că, cînd cetim Geneza în traducerile noastre, n'avem din iea de cît înțelesul primar și inferior. Vrînd-nevrînd, înșiși exegeții și teologii, ortodoxi sau liber-cugetători, nu vād textul ebraic de cît prin *Vulgata*... Înțelesul comparativ și superlativ, care-i înțe-

lesul cel adînc și adevărat, înțelesul acesta le scapă. Cu toate acestea nu rămîne mai puțin adîncit în textul ebru, care s'afundă, prin rădăcinile sale, până-n limba cea sacră a templelor, limbă reîntocmită de Moise, limbă în care fie-care vocală, ca și fie-care consoană avea un înțeles universal în raport cu valoarea acustică a literei și cu starea de suflet a celui ce o rostea. Pentru intuitivi, acest adînc înțeles izbucnește une-ori, ca o scîntee, din text: pentru vizionari, strălucește-n structura fonetică a cuvintelor adoptate sau făurite de Moise: silabe magice în cari inițiatul lui Osiris își turnă cugetarea, ca un metal sonor, într'un tipar desăvîrșit. Prin studiul acestui fonetizm, care poartă pece-tea limbei sacre a vechilor temple, prin cheile pe cari ni le furnizază Kabala, din cari unele merg pînă la Moise, prin ezoterismul comparat în sfîrșit, ni-i îngădui astă-zi să întrevădem și să reconstituim adevărata Geneză. Cu chipul acesta, cugetarea lui Moise va ieși strălucitoare ca aurul, din cuptorul veacurilor, din zgura unei teologii primare și din cenușa criticii negative*.

* Adevăratul restaurator al cosmogoniei lui Moise ieste un om de gen'u, astă-zi aproape uitat, și cărui Franța îi va face dreptate în ziua în care știința ezoterică, care-i știința integrală și religioasă, va fi reclădită pe nedestruțbilele ei baze. Fabre d'Olivet nu putea fi înțeles de contemporani, pentru-că iera cu-n veac înaintea epocii sale. Spirit universal, iel poseda în acelaș grad trei facultăți a căror întrunire face inteligențele transcendente: intuiția, analiza, și teza. Născut la Ganges (Hérault) în 1767, iel abordă studiul doctrinelor mistice ale Orientului, după ce dobîndise o noțiune adîncă a științelor, filosofiilor și literaturilor Occidentului. Court de Gébelin, prin a sa *Monde primitif*, îi dădu cele dintăi noțiuni asupra înțelesului simbolic al miturilor vechimei și asupra limbei sacre a templelor. Pentru a se iniția în doctrinele Orientului, Fabre d'Olivet învăță chineza, sanscrita, arabă și ebraica. În 1813, iel își publică opera capitală: *La Langue hébraïque restituée*. Această operă cuprindea: 1. O di-

Două pilde vor pune în deplină lumină ceea-ce iera limba sacră a templelor vechi, și cum cele trei înțeleșuri corespund în simbolurile Egiptului și în cele ale Genezei. Pe o mulțime de monumente egiptene, se vede o femeie încoronată, ținând într'o mână o cruce bulbutată, simbol al vieții eterne, iar în alta un sceptru din flori de lotus, simbol al inițierii. Asta-i zeița ISIS. Isis are înse trei înțeleșuri deosebite. La propriu, iea

zertație introductivă asupra originii vorbirei. 2. O gramatică ebraică întemeată pe principii nouă. 3. Rădăcinile ebraice privite după știința etimologică. 4. Un discurs preliminar. 5. O traducere franceză și engleză a celor zece capitole ale Genezei, cari cuprind cosmogonia lui Moise. Această traducere ie însoțită de-un comentariu de cel mai înalt interes. Nu pot aici de cît rezuma principiile și substanța acestei revelatoare opere. Această operă ie pătrunsă de spiritul ezoteric cel mai adînc, și-i întocmită după cea mai riguroasă metodă științifică. Metoda de care se servește Fabre d'Olivet pentru a pătrunde înțelesul intim al textului ebraic al Genezei, ie compararea limbii ebraice cu arama, cu s'riaca, cu araba eana și haldeana, *din punctul de vedere al rădăcinilor primitive și universale*, din cari furnizază un minunat lexic, sprijinit pe exemple luate din toate limbile, lexic care poate servi de chee pentru numele sacre de la toate popoarele.

Din toate cărțile ezoterice asupra Vechiului Testament, cartea lui d'Olivet dă cele mai sigure chei. Mai dă o luminoasă expunere a istoriei Bibliei și motivele apare te pentru cari înțelesu-i adînc s'a pierdut și-i până în ziua de a-zi adînc ignorat de știință și de teologie oficială.

Vorbînd de lucrarea lui d'Olivet, voiu spune cîte-va cuvinte despre o altă lucrare mai recentă, care purcede din cea dintăi și care, afară de meritu-i propriu, mai are meritul de-a atrage atenția citor-va cercetători independenți asupra inspiratorului iei. Această lucrare ie *La Mission des Juifs*, de Saint-Yves d'Alveydre (1884, Calman Levy). Saint-Yves dă-torește inițierea-i filosofică, lucrărilor lui Fabre d'Olivet. Interpretarea lui asupra Genezei ieste esențial cea a *Limbei ebraice restituite*. Metafizica lui, cea a *Versurilor aurite ale lui Pitagora*. A lui Filosofie a istoriei, și cadrul general al lucră-rei sale, sint împrumutate din *Istoria filosofică a neamului omenesc*. Reluînd aceleași idei, mai adăogîndu-le cu-n ma-

reprezintă tipul Femeii. La comparativ, personifică ansamblul naturii terestre, cu toate puterile-i conceptive. La superlativ, dînsa simbolizază natura cerească și invizibilă, elementul propriu al sufletelor și al spiritelor, lumina spirituală și de sine inteligibilă, singura care conferă inițiarea. Simbolul care corespunde lui Isis în textul Genezei și în intelectualitatea judeo-creștină ieste EVE, Heva, Femeea eternă. Această Evă, nu-i numai femeia lui Adam, mai ie și soția lui Dum-

terial personal, și întocmindu-le-cum i-a venit mai bine, Saint-Yves a construit o lucrare nouă, de-o mare bogăție, de-o valoare neegală și amestecată ca structură. Tînta acesteia-i dublă: Să dovedească, că știința și religia lui Moise fură rezultanta necesară a mișcărilor religioase de mai înainte, din Asia și d'n Egipt. Ceea-ce Fabre d'Olivet pusese mai dinainte în lumină în operele lui geniale. Să dovedească apoi că guvernămîntul ternar și arbitral alcătuit d'in cele trei puteri, economică, juridică și religioasă sau științifică fusese din tot timpul un corolar al doctrinei inițiaților și o parte constitutivă a religii lor vechiului ciclu, dinaintea Greciei. Iată ideea proprie a lui Saint-Yves, idee fecundă și demnă de cea mai mare luare amînte. Iel o numește *synarchie*, sau ocîrmuire după principii. In asta găsește iel legea socială organică, singura salvare a viitorului. Nu-i aici locul de-a cerceta pînă la ce punct autorul și-a demonstrat istoriceste teza. Saint-Yves nu obic_nuește să-și pomenească izvoarele: iel procedează prea adesea prin simple afirmații și nu se teme de ipotezele riscate cînd îi sprijină ideile sale preconcepte. Dar cartea lui, de-o rară înălțare de-o întinsă știință ezoterică, abundă în pagini de-o mare inspirație, în tablouri mărețe, în vederi profunde și noi. Vederile mele se deosebesc de-ale lui, mai ales în concepția lui Moise căru: Saint-Yves i-a dat, după mine, prea puține și prea legendare proporții. Acestea spuse, mă grăbesc de-a recunoaște înalta valoare a acestei extraordinare cărți cărei îi datoresc foarte mult. Ori-care ar fi părerea ce-ar avea cine-va despre opera lui Saint-Yves, această are un merit în fața căruia trebuie să ne înclinăm: meritul unei vizi întru totul consacrată unei idei. Vezi a sa *Mission des Souverains* și a sa *France vraie*, în cari Saint-Yves aduce recunoștință, cu toate că puțin cam tîrziu și cam fără să vrea, dascalului său Fabre d'Olivet.

nezeu. Iea-i constituie trei părți din esență. Pentru-că numele Eternului, de JEVE, din cari s'a făcut impropriu Iehovah și Iaveh, se alcătuește din prefixul *Iod* și din numele de Eve. Marele preot din Ierusalim pronunța o dată pe an numele divin, enunțând literă cu literă, în chipul următor: *Iod, he, vo, he*. Prima, exprima cugetarea divină *, și științele teogonice: cele trei litere ale numelui Eve, exprimau trei ordine ale naturii **, cele trei lumi în cari această cugetare se realizează, prin urmare științele cosmogonice, psihice și fizice cari le corespund ***. Cel negrăit cuprinde în profundu-i sîn Eternul masculin și Eternul feminin. Intrunirea nedisolubilă a acestora face puterea Ce'ui negrăit și misterul. Ieată ce Moise, dușman neîmpăcat al oricărei imagini a divinității, nu spune popo'u'ui, dar consenmează figurativ în structura numelui divin, explicându-l adepților săi. Ast-feliu, natura învă'uită în cultul judaic se ascunde chiar în numele lui Dumnezeu.

* *Natura naturans*, a lui Spinoza.

** *Natura naturata*, a acelu'as.

*** Ieată cum explic Fabre d'Olivet numele de IEVE. „Acest nume prezintă mai întâi semnul indicator al vieții, dublat și alcătuiind rădăcina esențial vie EE, (הה). Această rădăcină nu ie nici odată întrebuintată ca nume și-i singura care se bucură de această prerogativă. Incă de la formația iei, iea ie nu numai un verb, ci un verb unic din care celelalte nu-s de cît derivate într'un cuvînt, verbul יה (EVE) a fi, fiind. Aici, precum vedem și precum am avut grijă să explic în gramatica mea, semnul intel'gibil ך (Vo) ieste în mijlocul rădăcinii vieții. Moise, luînd acest prin excelență verb pentru a forma cu dînsul numele propriu al Ființei ființelor, îi mai adaugă semnul manifestării potențiale și al Eternității ך (I), căpătînd יהיה (IEVE). în care facultativul *fiind* se găsește așezat între un trecut fără origină și un viitor fără capăt, nemărginit. Acest admirabil nume însumă deci exact: Ființa care ie, care-a fost și care va fi.

Soția lui Adam, femeea curioasă, vinovată și încântătoare, ne descopere afinități profunde cu Isis cea terestră și cea divină, mamă a zeilor, care vădește în adâncul iei sîn vijelii de suflete și de astre.

Altă pildă. Un personaj care joacă un mare rol în istoria lui Adam și a Evei, ie șarpele. Istoria îl numește Nahash. Ce însemna înse șarpele pentru templele vechi? Misterele Indiei, ale Egiptului și ale Greciei răspund într'un glas: Șarpele, așezat în cerc, însemna: vieața universală, al cărei agent magic ie lumina astrală. Într'un înțeles și mai adnc Nahash însemnă: puterea care pune vieața-n mișcare, atracția de sine pentru sine, în care Geoffroy Saint-Hillaire vedea rațiunea gravitației universale. Grecii o numeau Eros, Iubirea, Dorința. — Aplicați acum aceste două înțelesuri la istoria lui Adam, a Evei și a șarpelui, și veți vedea că, căderea celei dintăi părechi, vestitul păcat original devine dintr'o dată vasta învăluire a naturei divine, universale, cu regnurile, genurile, speciile iei, în cercul formidabil și neînfrînt al vieței.

Aceste două pilde ne-au îngăduit să ne aruncăm o primă privire în adâncimile Genezei mozaice. Și-ntrevedem ce iera cosmogonia pentru un inițiat antic și ce-o deosebea de-o cosmogonie în înțelesul de azi.

Pentru știința modernă, cosmogonia se reduce la o cosmografie. Vom găsi în iea descrierea unei părți a universului vizibil, cu un studiu asupra înlăntuirii cauzelor și efectelor fizice într'o sferă anumită. Va fi, bună-oară, sistemul lunei de Laplace, în care formarea sistemului nostru solar ie dedusă din funcționarea actuală a acestui sistem, dedusă numai din materia în mișcare, ceea-ce ie o curată ipoteză. Va mai fi istoria pământului, ale cărui pături suprapuse, sînt niște netăgăduite mărturii. Știința veche nu iera străină de aceeașă dezvoltare a universului vizibil, și dacă iea avea

asupra acestui univers noțiuni mai puțin hotărâte de cît știința modernă, iea i-a formulat intuitiv legile generale.

Dar pentru înțelepții Indiei și ai Egiptului asta nu iera de cît aspectul exterior al lumii, mișcarea-i reflexă. Aceștia căutau explicarea lumii în aspectu-i interior, în mișcarea-i directă și originară. Și găseau aceeași explicare într'o altă ordine de legi, legi cari se descopere inteligenței noastre. Pentru știința veche universul fără de margini nu iera o materie moartă, cîrmuită de legi mecanice, ci un tot viu, înzestrat cu o inteligență, cu-n suflet, c'o voință. Acest mare, sacru animal, avea nenumărate organe, cari corespundeau cu infinitele-i facultăți. După cum în corpul omenesc mișcările rezultă din sufletul care cugetă, din voința care lucrează, — tot așa, în ochii științei celei vechi *ordinea vizibilă a universului nu iera de cît răsfrîngerea unei ordine invizibile*. Cu alte cuvinte răsfrîngerea puterilor cosmogonice și a monadelor spirituale, regnuri, genuri, specii, cari, prin perpetua lor involuție în materie, produc *evoluția* vieții. Pe cînd știința modernă nu privește de cît exteriorul, scoarța universului, știința vechilor temple urmărea să-i cunoască lăuntru, să-i descopere ruagiile tainice. Această știință nu scotea inteligența din materie, ci materia din inteligență. Iea nu făcea universul să nască din danțul orb al atomilor, ci năștea atomii din vibrațiile sufletului universal. Intr'un cuvînt, această știință proceda în cercuri concentrice, de la universal la particular, de la Invizibil la Vizibil, de la Spiritul pur la Substanța organizată, de la Dumnezeu la om. Această ordine descendentă, a Puterilor și a Sufletelor, invers proporțională cu ordinea ascendentă a Vieții și a Corpurilor, iera ontologia sau știința principiilor inteligibile și făcea fundamentul cosmogoniei.

Toate marile inițieri ale Indiei, ale Egiptului, ale Iudeei și ale Greciei, a lui Krishna, a lui Hermes, a lui Moise, a lui Orfeu, au cunoscut, aceste mari inițieri, sub forme diferite, au cunoscut această ordine a principiilor, a puterilor, a sufletelor, a generațiilor cari purced din cauza primă, din Părintele negrăit.

Ordinea descendentă a încarnărilor ie simultană cu ordinea ascendentă a vieților și numai iea o face înțeleasă pe asta. Involuția produce evoluția și-o explică.

În Grecia, templele bărbătești și doriene, cele ale lui Jupiter și Apolon, mai cu samă cel de la Delfi, fură singurele cari posedară în fond ordinea descendentă. Templele ioniene sau feminine nu cunoscură această ordine de cît nedepin. Întreaga civilizație greacă fiind ioniană, știința și ordinea doriană se învăluiră din ce în ce mai mult în aceasta din urmă. Nu-i mai puțin adevărat înse că marii inițiați ai acestei civilizații, eroii și filosofii iei, de la Orfeu până la Pitagora, de la Pitagora până la Platon, și de la acesta până la Alexandrini, țin de ordinea descendentă. Cu toții recunoscînd pe Hermes drept cap.

Să ne întoarcem la Geneză. În cugetarea lui Moise, acest alt fiu al lui Hermes, cele dintăi zece capitole ale Genezei alcătuiau o adevărată ontologie după ordinea și filiația principiilor. Tot ce-ncepe trebuie să sfîrșască. Geneza povestește tot o dată și evoluția-n timp și creația-n eternitate, singura vrednică de Dumnezeu.

În *cartea despre Pitagora* voiu căuta să dau un tablou viu al teogoniei și al cosmogoniei ezoterice, într'un cadru mai puțin abstract de cît în cartea lui Moise, într'un cadru mai aproape de spiritul modern. Cu toată forma politeistă, cu toată extrema diversitate a simbolurilor, senzul cosmogoniei pitagoriclene, după inițierea orfică și după sanctuarele lui Apolon, va fi identic ca fond cu senzul cosmogoniei profetului lui Israel. La Pitagora, cosmogonia va fi ca luminată de

complimentul iei natural: doctrina sufletului și evoluția lui. Această doctrină iera predată în sanctuarele grece sub simbolurile mitului Perseonei și se numea: *istoria pămîntească și cerească a Psicheei*. Această istorie, care corespunde cu ceea-ce creștinismul numește *mîntuire*, lipsește cu totul din Vechiul Testament. Nu că Moise și profetii n'ar fi avut cunoștință de iea, dar iei o socoteau prea înaltă pentru învățămîntul popular, păstrînd-o pentru tradiția orală a inițiaților. Divina Psichee n'avea să rămîie atît de îndelung ascunsă sub simbolurile hermetice ale lui Israel de cît pentru a se personifica în apariția eterată și luminoasă a lui Christ.

Cît despre cosmogonia lui Moise, asta are stricta conciziune a spiritului semitic și preciziunea matematică a geniului egiptean. Stilul povestirii amintește figurile cari împodobesc interiorul mormintelor regiilor: drepte, uscate, severe. În aspra lor nuditate, iele cuprind un mister nepătruns. Ansamblul face să te gîndești la o clădire ciclopică. Dar, ici și colo, ea o izbucnire de lavă printre blocurile gigantice, cugetarea lui Moise răsare cu năprăsniciea focului inițial dintre versetele șovăinde ale traducătorilor. În primele capitole, de o măreție fără de asemănare, simți trecînd suflarea lui Aelohim, care întoarce una cîte una grelele pagini ale universului.

Înainte de a le părăsi, să ne mai aruncăm o privire asupra unora din aceste puternice hieroglife alcătuite de profetul de la Sinai. Ca poarta unui temp'iu subteran, fie-care din iele se deschide la o galerie de adevăruri oculte, cari luminează cu seninul lor neclintit seria lumilor și a timpurilor. Să căutăm de-a le pătrunde cu cheia inițierei. Să încercăm să vedem aceste ciudate simboluri, aceste formule magice, în toată puterea lor evocatoare, cum le-a văzut inițiatul lui Osiris, Moise, cînd au ieșit în litere de foc din furnalul cugetării sale.

Intr'o criptă din templul lui Ietro, Moise, așezat pe-un sarcofag, cugetă singur. Muri și pilaștri sînt plini de hieroglife și de zugrăveli cari reprezintă numirile și figurile Zeilor tuturor popoarelor de pe pămînt. Aceste simboluri rezumau istoria ciclurilor spulberate și preziceau alte cicluri. O lampă de naft, pusă pe pămînt, lumina slab asemenea semne, din cari fie-care-i vorbea limba lui. Dar Moise nu mai vedea nimic din lumea exterioară: iel căuta în sine Verbul cărței sale, figura operei sale, Cuvîntul care va fi Acțiune: lampa se stîNSE, dar înaintea ochiului său interior, în noaptea criptei, flăcăra acest nume:

I e v e

Prima literă I, avea culoarea albă a luminei, — celelalte trei străluceau ca un foc schimbător în care se-nvăluiesc toate culorile curcubeului. Și ce vieată nepomenită în asemenea caractere. In litera inițială, Moise percepe Principiul masculin, Osiris, spiritul prin excelență creator. In Eve, facultatea conceptivă, Isis celesta, care de acoloa purcede. Și ast-feliu toate facultățile divine, cari cuprind toate lumile în putință, se desfășură și se ordonează în sînul lui Dumnezeu. Prin intrunirea lor desăvîrșită, Tatăl și negrăita Mamă, alcătuiesc Fiul, Verbul cel viu, care crează universul. Ieată misterul misterelor, închis pentru simțuri, dar care vorbește prin semnul Eternului, după cum vorbește Spiritul, Spiritului. Și tetragrama sacră strălucea c'o lumină mereu mai mare. Moise văzu izbucnind din iea, în mari fulgurări, izbucnind cele trei lumi, toate regnurile naturei, cum și ordinea științelor, cea sublimă. Ochiu-i aprins se concentrează atunci asupra semnelui masculin al Spiritului creator. Și-l invocă pre iel, pentru a descinde ordinea creațiilor, sorbind din voința

suverană puterea de-a săvârși și iel creația lui, după contemplarea operei Celui etern.

Și ieată că-n negurile criptei străluce celalt nume divin:

A e l o h i m

Pentru inițiat acesta semnifică: *Iel*, — *Dumnezeii*, *Dumnezeul Dumnezeilor* *. Nu mai ie Ființa închisă în sine și-n Absolut, ci Domnul lumilor, a cărui cugetare se desfășură în milioane și milioane de stele, sfere mobile, ale plutitoarelor universuri. „La început Dumnezeu creă ceriurile și pământul”. Dar aceste ceriuri la început nu fură de cât cugetarea timpului și a spațiului fără margini, îmbucată de hău și tăcere. „Și suf. area lui Dumnezeu se mișca pe deasupra hăurilor” **. Ce-avea să ieasă mai întâi din sînu-i? Un soare? Un pământ? O nebuloasă? O substanță oare-care din lumea vizibilă? Nu. Ceea-ce născu mai întâi din sine fu *Aour*: Lumina. Această lumină înse, nu-i lumina cea fizică, ie lumina inteligibilă, iscată din tresărirea lui Isis celesta în

* *Aelohim* ie pluralul lui *Aelo*, nume dat ființei supreme de către Ebrei și Haldei, care purcede și iel din rădăcina *Ael*, care zugrăvește înălțarea, puterea și forța expansivă, și care semnifică, într'un înțeles universal, Dumnezeu.—Hod, cu alte cuvinte *Iel*, ie în ebraică, în haldaică, în siriacă, în etiopiană, în arabă, unul din numele sacre ale divinității.—Fabre d'Olivet: *La langue hébraïque restituée*.

** „*Rouath Aelohim*, suflarea lui Dumnezeu indică figurativ o mișcare spre expansiune, spre dilatare. În tr'un înțeles hieroglific ie puterea opusă beznei. Dacă cuvîntul *intunecime* caracterizază o putere compresivă, cuvîntul *rouah* va caracteriza o putere expansivă. În unul și-n altul, în ambe aceste cuvinte vom găsi sistemul etern al celor două opuse puteri pe cari înțelepții și învățații din toate timpurile, de la Parmenide și Pitagora până la Descartes și Newton, le-au văzut în natură, semnalîndu-le sub diferite numiri”... Fabre d'Olivet: *Langue hébraïque*.

sînul Infinitului: suflet universal, lumină astrală, substanță care alcătuește sufletele și-n cari se dezvoltă ca într'un fluid eterat: element subtil prin care cugetarea se transmite la nemărginite distanțe: lumină divină, anterioară și posterioară luminei tuturor soriilor. Mai întâi dînsa se răspîndește în Infinit: puternicul *respir* al lui Dumnezeu. După care se întoarce spre sine într'o mișcare de iubire: adînc *aspir* al celui Etern. În undele divine ale eterului, palpită ca sub un vâl străveziu formele astrale ale lumilor și ale ființelor. Și toate se rezumă pentru Magul-Vizionar în cuvintele pe cari le rosteste și cari strălucesc din nou în tenebre, în caractere scînteietoare:

Roua Aelohim Aour*

„Să fie lumină și lumina fu”. Suflarea lui Aelohim ie lumină.

Din sînul acestei lumini primitive, nemateriale, izvoarăse cele dintăi șase zile ale Creării, cu alte cuvinte germenii, principiile, formele, sufletele însuflețite ale tuturor lucrurilor. Universul în putintă, înaintea literei și după Spirit, i-aici. Care-i înse cel din urmă cuvînt al Creării, formula care rezumă Ființa în fapt, Verbul cel viu în care apare întăca și ultima cugetare a Ființei absolute?

* *Suflare*,—*Aelohim*,—*Lumină*. Aceste trei nume sînt rezumatul hieroglific al celui de-al doilea și al celui de-al treilea verset al Genezei. Iată în litere latine textul ebraic al celui de-al treilea verset: *Wa, —iaomer Aelohim iehi a our, wa iehi aour*. Iată și traducerea literală pe care i-o dă Fabre d'Olivet. „Și zis-a Iel. Ființa ființelor: să se facă lumină, și lumina se făcu (clémentizare inteligibilă).”—Cuvîntul *roua*, care în-samnă suflare, se găsește în al doilea verset. Să se observe că cuvîntul *aour*, care în-samnă lumină, iese cuvîntul *roua* întors. Suflarea divină întorcîndu-se asupra-și creă lumina inteligibilă.

A d a m E v a

Bărbatul-Femea. Acest simbol nu reprezintă de loc, cum se propoveduește în bisericile noastre și cum cred exegeții, nu reprezintă cea dintâi pereche omenească de pe pământ, ci Dumnezeu în fapt, în univers, și neamul omenească tipificat: Omenirea universală din toate cerurile. „Dumnezeu creă pe om după chipul și asemănarea sa, Iel îl creă bărbat și femea”. Această păreche divină este verbul universal prin care Ieva își manifestă propria natură în toate lumile. Sfera în care hălăduiește la început și pe care Moise o îmbrătoșază cu puternica-i cugetare, nu-i grădina Edenului, legendarul raiu pământesc, ci sfera temporală fără de margini a lui Zoroastru, pământul superior a lui Platon, împărăția cerească universală. Heden, Hadama, substanță a tuturor pământurilor. Care va fi înse evoluția Omenirii în timp și-n spațiu? Moise o contemplă sub o formă concentrată în istoria căderii. În Geneză, Psiche, Sufletul omenească, se numește Aisha, alt nume-al Evei *. Patriea sa ie *Shamaim*, ceriul. Iea trăește aici fericită în eterul divin, dar fără cunoștință de sine. Se bucură de ceriu, fără înse a-l înțelege. Căci, pentru a-l înțelege, trebuia să-l uite și apoi să-și aducă aminte de iel. Ca să-l iubească, trebuia să-l pieardă și să-l dobândească din nou. Numai prin suferință putea să știe, și prin cădere, să înțeleagă. Și ce cădere mai adâncă și mai tragică de cît a Bibliei copilăroase pe care-o cetim. Atrasă spre prăpastia întunecoasă de dorința cunoașterii, Aisha se lasă să cadă... Iea încetează de-a mai fi sufletul pur, care să nu aibă de cît un corp sideral, insufletit de di-

* Geneza, II, 23. *Aisha*, Sufletul, asemănat aici cu Femea, ie soțica lui Aish. Intellectul, asemănat cu Bărbatul. Aisha ie luată de Aish, alcătuiindu-i jumătatea nedespărțită: facultatea lui volitivă.—Acelaș raport există între Dionisos și Persepona în Misterele orfice.

vinul eter. Iea îmbracă un corp material și intră în cercul generațiilor. Și nu îmbracă numai un corp: întrupările sale cu sutele, cu miile sînt, și-n corpuri din ce în ce mai grosolane, după astrele în cari hăiăduște. Și coboară din lume în lume... Coboară și uită... Un văl negru i-acopere ochiul interior: înecată conștiința divină, amintirea ceriului întunecată în țăsătura cea deasă a materiei. Sarbădă, ca o speranță pierdută, o slabă, slabă de tot amintire dacă mai licărește în iea. Din această scîntee iea va trebui să renască și să se regenereze pe sine...

Da, Aisha trăește încă, trăește în acea pereche despoiată care zace fără apărare pe un pămînt sălbatec, sub un ceriu încruntat, în care bubue tunetul. Paradisul pierdut? — Imensitatea ceriului întunecat, în urma și înaintea iei, ie.

Așa contemplă Moise în univers generațiile lui Adam*. Iel privește apoi destinele omului pe pămînt. Iel vede ciclurile trecute, cît și prezentul. În Aisha pămîntească, în sufletul omenirii, conștiința lui Dumnezeu strălucise odinioară cu focul lui Agni, în țara lui Koush, pe versanturile Himalaei.

Dar ieat-o gata să se stîngă, această conștiință, să se stîngă-n idolatrie, sub tirania asiriană, printre popoarele răzlețite și printre zeii cari se sfășie între iei. Moise face cu sine legămînt s'o deștepte, această conștiință, întemeind cultul lui Aelohim.

Omenirea colectivă ca și omul individual trebuia să fie imaginea lui Ieve. Dar unde să găsească poporul care va întrupa această imagine. Verbul viu al omenirii, care va fi?

* În versiunea samariteană a Bibliei, pe lângă numele lui Adam ie alipit epitetul de *universal*, de *infini*t. Așa-că-i vorba de neamul omenesc, de regnul hominal din toate ceriurile.

Și Moise, concepîndu-și Cartea și Opera lui, sondînd tenebrele sufletului omenesc, declară Evei terestre războiu, războiu naturii corupte și slabe. Pentru a o combate pe aceasta și a o ridica ieară-și, dînsul invoacă Spiritul, Focul a totputernic, originar, pe Eve, la izvorul căruia se reurecă. Se simte învăluit de efluviile lui, învăluit de aceste efluvii și otelit. Numele i-i Voință.

Și-n tăcerea neagră a criptei, Moise aude un glas. Purcede din adîncimile conștiinței sale, vibrează ca o lumină și zice: „Mergi la muntele lui Dumnezeu, spre Horeb”.

VEDENIEA DE PE SINAI

O întunecată masă de granit, atît de goală, de despoiată, de ruinată, sub splendoarea soarelui, în cît ai fi crezut-o brăzdată de trăznete și sculptată de fulger: Creștetul lui Sinai, tronul lui Aelohim, zic copiii pustiei. În față un munte mai scoborit, stîncile lui Serbal, rîpos și sălbatec și iel. În coastele lui, mine de aramă și peșteri. Între ambii munți, o vale neagră, un lămol de pietre, vale pe care Arabii o numesc Horeb, Erebul legendei semitice. Cînd noaptea cade, o dată cu umbra lui Sinai, cînd noaptea cade asupra ei, ie lugubră această vale: și mai lugubră cînd muntele se acopere cu o cască de nouri, din cari scapă luciri sinistre, izbucnesc fulgerări. Atunci un vînt năprasnic suflă prin îngusta strîmtoare. Ai fi zis că aici Aelohim doboră pe cei ce-ar fi căutat să lupte cu iel, aruncîndu-i în văgăunile înecate de șuvoaie prăpăstioase de ploae. Aici mai rătăceau și umbrele făcătoare de rău ale uriașilor, după spusa Madianitilor, umbrele acelor *Rafaim* cari făceau să se prăbușască stîncile peste cei ce-ar fi căutat să urce locul cel sfînt. Tradiția populară mai vocea ca Dumnezeu lui Sinai să apară une-ori în focul fulgerător, ca un cap de Meduză cu pene de vultur. Văi celor cari i-ar fi văzut fața. Morți ar fi fost.

Teată ce povesteau sara nomazii, în istorisirile lor de sub corturi, cînd cămilele și femelle ierau furate de somn. Adevărul ie că numai cei mai cutezători dintre inițiații lui Ietro se urcau la peștera lui Serbal și pe-

treceau aici adesea mai multe zile în rugăciune și post. Intelepți din Idumeea găsisese aici inspirație. Iera un loc consacrat din timpuri străvechi vedeniilor supranaturale, Elohimilor sau spiritelor luminoase. Nici un preot, nici un vânător nu s'ar fi înduplecat să conducă acolo vre-un pelerin.

Moise se urcă fără teamă prin rîpa Horebului. Iel străbătu inimos valea morții, cu haosul iei de stînci. Ca ori-ce străduință omenească, inițierea are fazele iei, de umilință și de mîndrie. Urcînd treptele muntelui sfînt, Moise atinsese culmea mîndriei, pentru-că ajunsese la culmea puterii omenești. Par'că se și simțea de-acuma una cu Ființa supremă. Soarele de-un purpur înfocat se înclina asupra masivului vulcanic al lui Sinai și umbrelé viorii se așterneau în văi, cînd Moise se află la intrarea unei peșteri, intrare ocrotită de o săracă vegetație de terebinte. Se pregătea să pătrundă în iea însefu ca orbit de-o lumină neașteptată, care-l învăluia. I se păru că pămîntul ardea sub iel și că munții de granit se prefăcuseră într'o mare de flacări. La intrarea peșterii, o apariție orbitoare de lumină îl privea și cu spada îi închidea calea. Moise căzu cu fața la pămînt, fulgerat. Toată mîndria-i se spulberase. Privirea Ingerului, cu lumina-i îl străpunsese. În acelaș timp, cu acel simț adînc al lucrurilor, care se deșteaptă în starea vizionară, Moise înțelese că această ființă avea să-i impue lucruri grozave. Voi să scape de misiunea-i și să intre sub pămînt ca o păcătoasă reptilă.

Dar un glas zise: — Moise, Moise... Și iel răspunse: — Iacă-mă.

— Nu te apropiea de locul acesta. Leapădă încălțămîntea picioarelor tale. Că locul unde te afli pămînt sfînt ieste.

Moise își ascunse fața în mîni. Ii iera lui teamă să mai dea cu ochii de inger, să-i vadă fața.

Ingeru-i zise: — Tu carele cauți pe Aelohim, de ce tremuri în fața mea?

— Cine iești tu?

— O rază a lui Aelohim, un Inger solar, un trimes al Celui ce ie și va fi.

— Ce poruncă dai tu?

— Vei spune fiilor lui Israel: Eternul, Dumnezeuul părinților voștri, Dumnezeuul lui Abraham, Dumnezeuul lui Isaac, Dumnezeuul lui Iacob m'a trimes cătră voi, să vă scot din șerbie.

— Cine-s ieu înse, zise Moise, ca să scot pe fiii lui Israel din Egipt?

— Mergi, zise Ingerul, că ieu cu tine voiu fi. Voiu pune focul lui Aelohim în inima ta și verbu-i pe buzele tale. De patru-zeci de ani tu îl chiami ne-ntreupt. Glasul tău a răzbătut păn la iel. Ieată, te cuprind în numele său. Fiu al lui Aelohim, tu iești pe vecie al meu.

Moise se încurajă și strigă: — Arată-mi mie pe Aelohim. Focu-i învietor, să-l văd.

Și rîdică capul. Marea de flacări înse se spulberase și Ingerul ca un fulger pierise. Soarele se coborîse peste vulcanii stînși din Sinai: o tăcere mormîntală plutea peste valea Horehu'ui. Și-un glas care părea că răsubue în azur, ca să se pieardă în nemărginire, zicea: „Ieu sînt Acela ce sînt”.

Moise se trezi ca nimic din această vedenie. Și o clipă crezu, că corpu-i fusese mistuit de focul Eteru'ui. Spiritul său îi iera înse cu atît mai puternic. Cînd se coborî cătră templul lui Ietro, se văzu pentru opera-i pregătît. Ideea lui cea vie mergea înaintea-i ca Ingerul înarmat cu spadă de foc.

EXODUL. — DEȘERTUL. — MAGIE ȘI TEURGIE.

Planul lui Moise iera unul din cele mai extraordinare, din cele mai îndrăznețe pe cari le-a conceput vre-o dată vre-un om. Să smulgă un popor de sub jugul unei puteri atât de strașnice ca Egiptul, să-l ducă la cucerirea unei țări ocupate de populații vrăjmașe și mai bine armate, să-l târască vreme de zece, de douăzeci, de patru-zeci de ani prin deșert, să-l pîrjolească prin soare, să-l istovească prin foame: să-l hărțuiască ca pe-un cal de rasă sub sinețele Hetiților și ale Amaleciților, gata să-l taie-n bucăți: să-l izoleze cu tabernacolul său, al Celui etern, în mijlocul atîtor neamuri idolatre, să-i impue monoteismul cu o vargă de foc și să-i insuflă atîta teamă, atîta venerare față de unicul Dumnezeu, care să se întrupeze în iel, care să ajungă simbolul național al acestui popor, simbolul și ținta tuturor năzuințelor sale, rațiunea-i de-a fi.. Iată care fu nepomenita operă a lui Moise.

Exodul fu plănuț și pregătit îndelung de profet, de cei mai însemnați capi ai israeliților și de Ietro. Pentru a-și aduce planul la-ndeplinire, Moise se folosi de-o clipă cînd Meneftah, vechiu-i tovarăș de-nvătătură, ajuns faraon, trebuia să înfrunte năvălirea cumplită a regelui Libienilor. Mermaiu. Intreaga armie egipteană, ocupată cătră Apus, nu putu înfrîna pe Ebrei, și emigrarea în masă avu loc liniștit.

Și uite pe Beni-Israeli porniți de-acuma la drum. Lungul șir de caravane, care-și duceau corturile pe spinarea cămilelor, urmate de mari turme de vite, se pregăteau a ocoli Marea Roșă. Cîte-va mii de oameni de-abia ierau. Mai tîrziu emigrarea avea să se-ngroașe „cu tot soiul de lume”. după cum zice Biblia: Hana-neeni. Edomiți. Arabi. tot soiul de Semiti, atrași și fascinați de profetul deșertului, care din toate colțurile orizontului îi evoca. îi chema, pentru a-i frămînta

după capul lui. Sîmburele acestui popor Beni-Israelii i-arătau. *Hugalele* sau căpeteniile acestor oameni drepti, dar aspri, încăpăținați și rebeli, le bagaseră-n cap cultul unicului Dumnezeu: cult care și alcătuia la ei o înaltă tradiție patriarnală. În aceste naturi primitive și violente, monoteismul nu iera înse de cit o conștiință mai bună, intermitentă sau schimbătoare. De îndată ce li se deșteptau pasiunile rele, instințului politeismului, atît de natural la om, scotea capul, precum-panea. Atunci cădeau din nou în superstițiile populare, în vrăjitorie și în practicile idolatre ale populațiilor învecinate cu Egiptul și cu Fenicia, practici pe cari Moise avea să le combată prin legi draconice.

În jurul profetului care comanda poporul acesta, iera un grup de preoți prezidați de Aaron, fratele său de inițiere, și de profetesa Mariea, care reprezenta de-acum inițierea feminină în Israel. Acest grup alcătuia sacerdoțiul sau preoțimea. Strînși în jurul profetului lui leve mai ierau și șapte-zeci de capi, aleși sau inițiați, căror profetul avea să le încredințeze doctrina-i tainică și tradiția-i orală, avea să le transmită o parte din puterile sale, și pe cari avea să-i asocieze une-ori la inspirațiile și viziunile sale.

În sînul acestui grup iera purtată arca de aur. Moise împrumutase această idee de la templele egiptene, în cari această arcă slujea drept arcan pentru cartile teurgice. Dar Moise făcu ca această arcă să fie topită după un nou model, pentru plănuirile-i personale. Arca lui Israel iera mărginită de patru heruvimi de aur, un feliu de sfînxi, asemănători cu cele patru animale simbolice din vedenia lui Ezechiel. Unul avea un cap de leu, unul un cap de bou, al treilea un cap de vultur și cel din urmă un cap de om. Lei personificau cele patru elemente universale: pămîntul, apa, văzduhul și focul. Ca și cele patru lumi reprezentate prin literele tetragramei divine. Cu aripele lor heruvimii acopereau

propitiatorul, tabla de aur aflată de-asupra arcei.

Această arcă avea să fie instrumentul fenomenelor electrice și luminoase produse de magia preotului lui Osiris, fenomene cari, sporite, umflate de legenda, aveau să dea naștere povestirilor biblice. Arca de aur mai cuprindea și Sepher Bereshit sau cartea Cosmogoniei, Cartea Facerei, alcătuită de Moise în hieroglife egiptene. Mai cuprindea și bagheta magică a profetului, numită de Biblie vargă. Avea să mai cuprindă și cartea alianței sau legea de pe Sinai. Moise va numi arca, tronul lui Aelohim, pentru-că-n ea se cuprindea tradiția sacră, misiunea lui Israel, ideea lui Ieve.

Ce constituție politică avea să dea Moise poporului său? În privința asta trebuie să reproducem unul din pasagiile cele mai curioase ale Exodului. Acest pasaj are înfățișarea cu atât mai veche și mai autentică, cu cât ne arată partea slabă a lui Moise, înclinarea lui spre trufia sacerdotală, și spre tirania teocratică, înfrînată de inițiatorul său etiopian, Ietro:

A două zi, cum Moise stătea-n scaun să judece poporul, iar poporul stătea dinaintea lui Moise de dimineață până sara, socrul lui Moise, văzînd cum se purta cu poporul, îi zise: Ce iese aceasta ce faci tu cu poporul? De ce șezi singur în scaun și tot poporul stă de dimineață până sara înaintea ta?

Răspuns a Moise socrului său: Poporul vine la mine ca să cerceteze de Dumnezeu. Cînd are cine-va vre-o pricină, vine la mine. Și ieu judec între unii și alții, și-i învăț poruncile lui Dumnezeu și legile lui.

Atunci socrul lui Moise îi zise: Nu iese bine ceea ce faci. Cu stricare te vei strica, și tu și poporul acesta care iese cu tine: greu iese fie lucrul acesta. Nu-l vei putea face tu singur. Ascultă ce te povățuesc ieu, și Domnul va să fie cu tine: Fii tu poporului întru cele ce sînt cătră Dumnezeu, și poartă-l lui pricinile cu cari

poporul vine la tine... Tălcuiește poporului poruncile lui Dumnezeu, legea lui, și arată-i calea pe care să umble, și faptele pe cari călca-l-va datoriea să facă. Și alege din tot poporul bărbați destoinici și cu frica lui Dumnezeu, bărbați drekți, cari să urască trufiea și lăcomiea. Și pune peste popor mai mari peste mie, și căpetenii peste sutaași, căpetenii peste cinci-zeci și mai mari peste zece... Și iei să judece poporu-n tot ceasul. Pricinile mari să le aducă la tine, iar toate pricinile mici să le judece iei. Și sarcina ta se va ușura, mai ducind-o și alții împreună cu tine. De vei face lucrul acesta Dumnezeu te va întări și vei putea dăinui înainte, și tot poporul va ajunge cu bine la locul său...

Și Moise ascultă cuvîntul socrului său, și făcu toate cîte acesta zisu-i-a lui...*

Din pasagiul acesta reesă că în constituția lui Israel stabilită de Moise, puterea executivă iera privită ca o emanare a puterii judiciare și pusă sub controlul autorității sacerdotale. Ieată ocîrmuirea lăsată ca moștenire de Moise urmașilor săi, după înțeleapta povată a lui Ietro. Această ocîrmuire rămase neschimbată sub Juedcători, de la Iosua până la Samuel, până la uzurparea lui Saul. Sub Regi, preoțimea deprimată începu a pierde adevărata tradiție a lui Moise, tradiție care nu mai supraviețuea de cît în profeți.

După cum știm, Moise n'a fost un patriot, ci un îblînzitor de popor, care avea în vedere destinele omenirii întregi. Israel nu iera pentru dînsul de cît un mijloc, scopul său iera religiea universală. Iear cugețarea sa, peste capetele nomazilor trecea la timpurile viitoare. De la ieșirea din Egipt, până la moartea lui

* Exod XVIII, 13—24. Insemnătatea acestui pasaj, din punctul de vedere al Constituției sociale a lui Israel, a fost cu drept relevată de Saint-Yves în frumoasa lui carte: *Mission des Juifs*.

Moise, istoria lui Israel nu fu de cît un îndelung duel, o îndelungată luptă între profet și poporul său.

Moise conduse mai întâi triburile lui Israel la Sinai, în deșertul arid, înaintea muntelui consacrat de tot Semii, consacrat lui Aelohim, unde însuși Moise a avut revelația lui. Aici, unde pune stăpînire pe profet Geniul său, profetul voi să pue pe poporul său stăpînire și sa-i întiparească-n frunte pecetea lui Ieve: cele zece porunci, puternic rezumat al legii morale și compliment al adevărului transcendent cuprins în cartea hermetică din arcă.

Nimic mai tragic de cît acest prim dialog dintre profet și poporul său. Aici se petrec acele scene nepomenite, singeroase, cumpate, cari au lăsat ca o întipărire de fier înroșit în carnea mortificată a lui Israel. De sub amplificările legendei biblice, pricepem prea bine realitatea cu puțință a faptelor.

Elita triburilor stătea tăbăruiată pe platoul Faranului, în fața unei îmbucături sălbatece care ducea la stîncile lui Serbal. Creșta amenințătoare a lui Sinai domina terenul acesta pietros, vulcanic și zbuciumat. În fața întregii adunări, Moise anunță că va merge în munte să consulte pe Aelohim, a cărui lege o va aduce scrisă pe o tablă de piatră. Iel porunci poporului să vegheze și să postească, să-l aștepte în curăție și rugăciune. Lăsă arca portativă acoperită de cortul tabernacoului, sub paza celor șapte-zeci de bătrîni. După care dispăru în îmbucătură, ne luînd cu dînsul de cît pe discipolul său Iosua.

Trecură zile. Moise nu se mai întorcea. Poporul, neliniștit mai întăi, prinse a murmura: „De ce am fost aduși în aceasă îngrozitoare pustie, ca să fim expuși la săgețile Amaleciților? Moise ne-a făgăduit să ne ducă în țara lui Kanaan unde curge lapte și miere, și uite că murim în pustie. Mai bine rămîneam în șerbia Egiptului de cît să ducem o vieată atît de ticăloasă.

— CLUJ —

Dee Dumnezeu să avem măcar îmbucătura pe care o aveam în Egipt. Dacă Dumnezeul lui Moise te Dumnezeu adevărat, dovedească-o: toți vrăjmașii să fie împrăștiți și să intrăm pe dată în țara făgăduită". Murmuralele acestea se înmulțiră, răscoala gata, căpeteniile se amestecară și iele.

Și ieată arătându-se un grup de femei, cări șoptesc și murmură între iele. Fiicele lui Moab, cu pielea neagră, corpul mlădios, cu formele grăsuții, concubine sau slujnici ale vre-unor șefi Edomiți, întovărășiți fără îndoială cu Israel. Iele își amintiră că fuseseră preotesele lui Astaroth și că celebraseră orgiile acestei Zeițe în pădurile sacre ale țării natale. Simțiră că sosise ceasul de-a-și lua ieară-și rolul, imperiul lor. Și veneau împodobite cu aur și cu stofe bătătoare la ochi, veneau cu zîmbetul pe buze, ca o ceată de șerpi frumoși cari ies din pământ și fac să scînteieze la soare formele lor ondulătoare cu reflecte metalice. S'amestecară cu rebelii, privindu-i cu ochii lor lucitori, înlănțuindu-i cu brațele lor, la cari sunau inele de aramă, ademenindu-i cu limba lor d'aurită: „La urma urmei ce să ne mai batem capul cu acest preot din Egipt, cu Dumnezeul lui? Va fi murit pe Sinai. *Rafaimii* îl vor fi aruncat în vre-un hău. Nu iel va fi acela care va duce poporul în Kanaan. Copiii lui Israel să invoace zeii lui Moab: Belfegor, Astarot. Zei cari pot să fie văzuți, zei cari fac și minuni. Iei vor duce în Kanaan pe copiii lui Israel”.. Răzvrătiții ascultă pe femeile moabite, se atită unii pe alții și pornește din mulțime un strigăt: „Aaron, fă-ne nouă zei, cari să meargă-naintea noastră. Cît despre Moise, care ne-a făcut să ne cărăbănim din țara Egiptului, nu știm ce se va fi întîmplat cu dînsul”. Aaron încercă în van să potolească mulțimea. Fiicele lui Moab cheamă preoții fenicieni, veniți atunci o caravană. Aceștia aduseră o statuă de lemn de-a lui Astaroth și o ridicară pe un pristol de pietre. Răscoala și sece pe

516. 289

Aaron, sub pedeapsă de moarte, îl silesc să toarne vitelul de aur, una din formele lui Belfegor. Se sacrificară zeilor străini, tauri, berbeci, se puseră pe băut și mâncat, și-n jurul idolilor încep danțuri luxuriante, în sunetul nebelelor, kinorelor și tamburinelor agitate de femei, danțuri lubrice, desfrîinate, sub conducerea fiicelelor lui Moab.

Zădarnic cei șapte-zeci de Bătrâni aleși pentru paza arcei, de cătră Moise, zădarnic căutară să-mpiedice aceeașă destrăbălare prin muștrările lor. Iei ședeau acum la pămînt, cu capul acoperit de un sac cu cenușă. Strînși împrejurul tabernacolului și al arcei, iei ascultau consternați strigătele sălbatece, cîntecele voluptoase, invocările cătră zeii cei blăstămați, demoni de luxură și de cruzime. Vedeau cu groază acest popor în goană de bucurie și de revoltă împotriva Dumnezeu'ui său. Ce avea să devie Arca, Cartea cea sfîntă și Israel, dacă Moise nu avea să se mai întoarcă?

Cu toate astea Moise se-ntoarse. Din îndelungata lui reculegere, din singurătatea-i de pe muntele lui Aelohim, dînsul aducea Legea pe tăblii de piatră-ncrustată*. Intrînd în tabără dînsul văzu danțurile, bacana la poporului său înaintea idolilor lui Astaroth și a lui Belfegor. La înfătoșarea preotului lui Osiris, a profetului lui Aelohim, danțurile încetară. preoții străini fugiră, răsculații șovăiră. Mîniea clocotea-n Moise ca un foc mistuitor. Dînsul sfărmă tablele de piatră și se vedea bine că tot așa putea să sfarme și un popor, și că-n iel iera Dumnezeu.

Israel tremură, dar răsculații au priviri încruntate, disimulate sub teamă. Un cuvînt, un gest de șovăire din partea șefului-profet, și hidra destrăbălărei idolatre

* În vechime, lucrurile scrise pe piatră treceau ca cele mai sfinte. Hierofantele din Eleusis, cetea inițiaților de pe tăblii de piatră lucruri pe cari aceștia jurau că nu le vor spune nimănu și cari nicăeri aiurea scrise nu se găseau.

putea să-și îndrepte împotriva-i mîile lei de capete, să spulbere sub o grindină de pietre, și arcă sfîntă, și profet, cu ideea-i cu tot. Moise înse ieste de față și la spatele lui puterile nevăzute care-l susțin. Iel își dă samă că înainte de toate trebuia de rîdicat sufletul celor șapte-zeci de aleși, de rîdicat la propria-i înălțime și prin lei de rîdicat poporul întreg. Iel invoacă pe Aelohim-Ieve, Spiritul-bărbătesc, Focul-Principiu, din adîncul ieului său și din adîncul ceriului.

— La mine, cei șapte-zeci, strigă Moise. Să rîdice arca și să se urce cu mine în muntele lui Dumnezeu. Cît despre poporul acesta, să aștepte și să tremure. Ii voi aduce judecata lui Aelohim.

Leviții rîdică de sub cort arca de aur înfășurată în vălurile ieii, și alaiul celor șapte-zeci dispăre cu profetul în defileurile lui Sinai. Nu se știea cine tremura mai mult: leviții, de ceea-ce aveau să vadă, sau poporul de pedeapsa pe care Moise o lăsase atîrnată, ca o spadă nevăzută, asupra capului său.

Ah, dacă am putea avea vre-o scăpare din cumplitele mîni ale acestui preot al lui Osiris, din mînele acestui groaznic profet, ziceau rebelii. Și-n grabă jumătate din tabără își și strînse corturile, își puse șeile pe cămile, pregătindu-se pentru fugă. Dar ieată că un crepuscul straniu, nepomenit, un vâl de pulbere se întinde pe ceriu: un crivăț întepător suflă din marea Roșă, deșertul capătă o culoare cenușie-roșcată și la spatele lui Sinai se grămădesc mormane de nori. În cele din urmă ceriul se face negru. Vijeliea rîdică valuri de nisip, ieare fulgerile fac să se reverse în șuvoae de ploae trîmbele de nori din încunjurul lui Sinai. Trăsnetul orbitor și bubuitu-i, repercutat de toate vîgăunile masivului, izbucnește numai de cît în detunături succesive, cu un zgomot cumplit. Poporul nu se-ndocște că n'ar fi mîniea lui Aelohim evocată de Moise... Nici urmă de vre-o fiică a lui Moab. Nici un idol nu rămîne nerăsturnat.

Şefii se prostern la pământ, femeile şi copiii se ascund sub burta cămîlelor. Şi asta durează o-ntreagă noapte şi o-ntreagă zi. Trăsnetul cade pe corturi, iel uicide oameni şi dobitoace, şi tunetul bubue şi răsbubue, ne-nterupt.

Cătră sară, vijeliea se potoleşte, norii fumegă ne-nterupt pe Sinai şi ceriul rămîne înegurat. Şi ieată, la întrarea în tabără, cei şapte-zeci se ivesc, şi cu Moise în fruntea lor. Şi în licărireă nedesluşită a crepusculului, fata profetului şi cea a aleşilor săi radiază de-o lumină supranaturală, ca şi cum ar aduce răsfîrîngerea unei vedenii strălucitoare, sublime. Asupra arcei de aur, asupra heruvimilor cu aripi de foc oscilează o lumină electrică, ca o coloană fosforescentă. În faţa acestei privelişti nepomenite, Bătrînii şi poporul, bărbaţii şi femeile se prostern de departe.

— Cei cari sînt pentru Eternul, să vie la mine, cuvîntă Moise.

Trei sferturi din şefii lui Israel se rînduiră în jurul lui Moise, rebelii rămînînd sub corturile lor. Atunci profetul înaintă, poruncind fidelilor săi să treacă pe sub sabie pe atîtorii revoltei şi pe pretesele lui Aatroth, ca Israel să tremure-n veci în faţa lui Ae'ohim. Să-si aducă aminte de legea de pe Sinai şi de cea d'ntăi poruncă aiei: „Teu sînt Domnul Dumnezeu! tău carele te-am scos pre tine din pămîntul Egiptului, din casa robiei. Nu vei avea înaintea feţei mele alţi Dumnezei. Nu-ţi vei face ţie idoli cioplîti, nici vre-o altă asemănare cu cele ce sînt sus în ceriuri, pe pămînt sau în apă, sau sub pămînt”.

Prin acest amestec de teroare şi de mister îşi impuse Moise legea şi cultul, poporului său. Ideea lui Ievé trebuia s'o. întipărească cu litere de foc în sufletul acestui popor. Si fără aceste necrutătoare măsuri, monoteismul n'ar fi biruit nici o dată politeismul cotropitor al Fenicieii şi al Babilonului.

"Cei șapte-zeci înse, ce văzuseră iei pe Sinai? Deuteronomiul (XXXIII, 2) pomenește de-o vedenie uriașă de miriade de sfinți, răsărind în mijlocul văzului, pe Sinai, în lumina lui Ieze. înțelepții din vechnul cer, vechnii inițiați ai Arișilor, ai Indiei, ai Persiei, ai Egiptului, toți nobilii din ai Asiei, pământul lui Dumnezeu, veniseră oare să asiste pe Moise în opera sa și să îndepărtească o presiune notaritoare asupra conștiinței asociațiilor sale faterie spirituale cari veghează asupra omeniței sint pururea de față, dar văzui care ne desparte de iele nu se sfășie de cit în ceasurile mari și pentru aleșii cei rari. Ori-cum, Moise iacu să treacă în cei șapte-zeci focul divin și vigoarea propriei sale voinți. Aceștia fură cel dintâi tempiu, înaintea celui al lui Salomon: templul viu, templul în mers, inima lui Israel, lumina regală a lui Dumnezeu.

Prin scenele petrecute pe Sinai, prin executarea rebelilor în masă, Moise căpătă o autoritate asupra Semiților nomazi, pe cari îi ținea sub mîna-i de fier. Aceleași scene, urmate de alte lovituri de forță, trebuiră să se repete, în mersul și-n răsmerșul cătră țara lui Kanaan. Ca și Mahomet, Moise trebui să deslășure în acelaș timp geniul unui profet, al unui războinic și al unui organizator social. Iei avu să lupte împotriva oboselelor, a calomniilor, a conspirațiilor. După revolta populară, iei avu să doboare orgonul preoților leviti, cari voeau să-și egaleze rojul lor cu al său, să se dea ca și iei drept inspirați direcți ai lui Ieze, avu să înfrîngă conspirații și mai primejdioase, ale unor șefi ambițioși ca Coreu, Datan și Abiram, cari puseseră la cale o răscoală populară ca să răstoarne pe profet și să proclame un rege. După cum aveau să facă mai târziu israeliții cu Saul, cu toată împotrivirea lui Samuel. În această luptă, Moise avu alternative de indignare și de miă, de-ndușare de părinte și înfuriere de leu împotriva poporului său, carele se zvîrcolea sub strîn-

soarea spiritului său și care trebuia ori și cum să-i fie supus. Răsune-ul acestei lupte îl vom găsi în dialogurile pe cari povestirea biblică le stabilește între profet și Dumnezeul său, dialoguri cari par să descopere ceea ce se petrecea în adîncul conștiinței profetului.

În Pentateuc, Moise înfrînge toate stavilele prin minuni mai mult de cît neverosimile. Iehova, conceput ca un Dumnezeu personal, pururea ie la dispoziția sa. Iel apare pe tabernacol ca un nour strălucitor, care se numește gloria Domnului. Numai Moise poate să intre în tabernacol: profanii cari s'apropie de iel sînt de moarte loviți. Tabernacolul de asignație, de păstrare, care cuprinde arca, joacă-n povestirea biblică rolul unei baterii electrice uriașe care, o dată încărcată cu focul lui Iehova, fulgeră mulțimile omenești. Fiii lui Aaron, cei două sute cinci zeci de partizani ai lui Coreu și ai lui Datan, în sfîrșit paisprezece mii de oameni din popor sînt uciși dintr'o dată de Tabernacol. Ce-va mai mult, Moise provoacă la oră fixă un cutremur de pămînt, care înghite pe cei trei șefi revoltați, cu corturile și familiile lor. Această din urmă descriere ieste de o poezie grozavă și grandioasă. Dar ie întipărită de o atît de mare exagerare, de un caracter atît de vădit legendar în cît ar fi lucru copilăresc de-ai mai discuta realitatea. Dar ceea-ce, mai pre sus de toate, dă un caracter exotic acestor povestiri, ie rolul de Dumnezeu furios și schimbător pe care Iehova îl joacă în iele. Iehova ieste pururea gata să fulgere, să distrugă, pe cînd Moise reprezintă îndurarea și chibzuința. O concepție atît de copilărească, atît de opusă divinității nu-i mai puțin străină de conștiința unui inițiat al lui Osiris ca și de conștiința unui Isus.

Cu toate astea, aceste strașnice exagerări par a proveni din unele fenomene datorite puterilor magice ale lui Moise, puteri cari nu-s fără oare-care analogie în tradiția vechilor temple. Aici ie locul de-a spune ceea-

ce putem crede despre așa numitele minuni ale lui Moise, din punctul de vedere al unei teosofii raționale și al punctelor elucidate ale științei oculte. Producerea electrică sub diferite forme, prin voința puterilor inițiate, nu-i atribuită de anticitate numai lui Moise. Tradiția haldeeană o atribuea magilor. Tradiția greacă și latină, unor preoți ai lui Jupiter și ai lui Apolon*. În asemenea caz fenomenele sînt neapărat de ordin electric. Dar electricitatea atmosferei pămîntesti ar fi aceea pusă-n mișcare de o putere mult mai subtilă și mai universală, pretutindenea răspîdită, și pe care marii adepți se pricepeau s'o atragă, s'o concentreze, s'o proiecteze. Această putere, de cătră brahmani iera numită *akasa: foc principiu*, de cătră magii din Haldeea: *mare agent magic*, de cătră Kabaliștii din vrîsta de mijloc. Din punctul de vedere al științei moderne această putere am putea s'o numim *putere eterată*. Și putem, fie s'o atragem direct, fie s'o evocăm prin mijlocirea unor agenți invizibili, conștienți sau semi-conștienți, agenți de cari-i plină atmosfera terestră și pe cari voința magilor putea prea bine să-i aservească. Această teorie n'are nimic opus unei concepții raționale a universului: ie chiar neapărată pentru a explica c mulțime de fenomene cari fără iea ar putea să rămîie neînțelese. Cată înse s'adăogăm că aceste fenomene sînt cîrmuite de legi nestrămutate, pururea proporțio-

* De două ori un asalt al templului de la Delfi fu respins în aceleași împrejurări. În 480 înainte de Isus Hristos, trupele lui Xerxes, atacă templul și se retraseră spăimîntate dinaintea unei vijelii însoțită de flăcări cari ieșeau din pămînt și de căderea unor mari bucăți de stîncă. (*Herodot*).—În 279, înainte de Isus Hristos, templul fu atacat din nou de o năvălire a Galilor și Kimrisilor. Delfii nu ierău apărați de cît de o mică trupă de Foceni. Barbarii dădură asalt. În momentul cînd ierău să pătrundă în templu, izbucni o vijelie și Foceni respinseră și bătură pe Gali. (A se vedea frumoasa istorisire în *Histoire de Gaulois, d'Amedée Thierry*, livre II).

nale cu puterea intelectuală, morală și magnetică a adeptului.

Un lucru anti-rațional și anti-filosofic ar fi punerea în mișcare a cauzei prime, a lui Dumnezeu, printr'un ins care-care, sau acțiunea imediată a acestei cauze printr'un ins, ceea-ce ar reveni la o identificare a individului cu Dumnezeu. Omul nu se ridică până la Dumnezeu de cît relativ, prin cugetare sau prin rugă, prin acțiune sau prin extaz. Dumnezeu nu-și îndeplinește acțiunea în univers de cît indirect și ierarhic, prin legile universale și nestrămutate cari-i exprimă cugetarea, ca și prin membrii omenirii terestre și divine cari-l reprezintă parțial și proporțional în infinitul spațiului și al timpului.

Acestea date, credem cu totul cu puțință ca Moise, susținut de puterile spirituale cari-l protegiuau și mănănuind puterea eterată c'o știință desăvîrșită, să se fi putut sluji de arcă, ca de-un soi de receptacol, de concentrator atractiv pentru producerea unor fenomene electrice cu-n caracter fulgerător. Cît despre dînsul, dînsul se izola, ca și preoții și credincioșii lui, se izola prin vestminte de in și mirezme, cari-l apărau de descărcările focului eterat. Dar aceste fenomene nu puteau fi de cît rare și limitate. Legenda sacerdotală le-a exagerat. Ii iera destul lui Moise să lovească de moarte cîți-va șefi rebeli sau cîți-va leviți nesupuși printr'o ast-feliu de proiectare de fluid, ca să terorizeze și să înfrîneze întreg poporul.

MOARTEA LUI MOISE

După ce-și conduse poporul până la intrarea lui Kanaan, Moise simți că iera îndeplinită opera lui. Ce iera înse acel Ieve-Aelohim pentru Vizionarul de la Sinai? Ordinea divină văzută de sus în jos, prin toate sferile universului și realizată pe pământul vizibil, după imaginea ierarhiilor cerești și a eternului adevăr. Așa dar dînsul nu contemplant în van fața Celui etern, care se reflectează în toate lumile. Cartea sfîntă iera în Arcă, și Arca păzită de un popor puternic, templul Domnului, viu. Cultul unicului Dumnezeu iera întemeiat pe pământ: numele lui Ieve avea să strălucească în litere scăpărătoare în conștiința lui Israel: veacurile putea-vor să-și rostogolească valurile în sufletul omenirii cel schimbător, iele nu vor mai șterge din iel numele Celui etern.

Înțelegînd Moise aceste lucruri, invocă pe Ingerul Morții. Puse mîinile de-asupra urmașului său, Iosua, în fața tabernacolului de assignare, ca Spiritul lui Dumnezeu să treacă asupra-i, binecuvîntă omenirea prin cele douăsprezece triburi ale lui Israel și urcă după aceea muntele Nebo, urmat de Iosua numai și doi leviți. Aaron fusese mai dinainte chemat „să se odihnească lângă părinții săi”, și profetesa Mariea apucase pe-aceea-și cale. Rîndul lui Moise sosise și iel.

Cari fură cugetările profetului centenar, cînd văzu tabăra lui Israel din vedere pierindu-i și cînd se urcă în marea singurătate a lui Aelohim? Ce simți dînsul

plimbîndu-și ochii asupra pămîntului făgăduit, de la Galaad la Iericho, cetatea palmierilor? Un adevărat poet, Alfred Vigny, zugrăvind cu mină de maestru aceeaștă stare sufletească, face pe Moise să scoată acest strigăt:

O Doamne, trăit-am puternic și solitar.

Lasă-mă să adorm de somnul pămîntului.

Aceste frumoase versuri spun mai mult asupra sufletului lui Moise de cît comentariile a sute de teologi. Acest suflet samănă cu marea piramidă din Giseh, masivă, goală și închisă pe dinafară, dar care cuprinde mari mistere-n lăuntru și poartă-n centru-i un sarcofag, numit sarcofagul învierii, de cătră inițiați. De aici, printr'o deschizătură oblică se zărește steaua polară. Tot așa, acest nepătruns spirit privea din centru-i ținta finală a lucrurilor.

Toți cei puternici, neapărat, singurătatea pe care o creează mărirea, au cunoscut-o. Dar Moise fu mai singur ca alții, fiind-că principiul lui fu mai absolut, mai transcendent. Dumnezeuul său fu prin excelență principiul bărbătesc, Spiritul pur. Pentru a-l face să fie împărtășit de oameni, Moise trebui să declare războiului principiului feminin, zeiței Natura, Hevei, Femeii eterne care trăește în sufletul Pămîntului și în inima Omului. Trebui s'o combată fără cruțare, fără răgaz, nu s'o distrugă, ci s'o supue, s'o îmblînzască. Ce mirare atunci dacă Natura și Femeea, legate între icle printr'un legămint tainic, în fața lui tremurau? Ce mirare, ca astea să se bucure de plecarea-i și s'aștepte, pentru a rîdica capul, ca umbra lui Moise să înceteze de-a arunca presimțirea morții asupra lor? Fără-ndoală astea ierau cugetările Vizionarului, pe cînd urca stărpul munte Nebo. Oamenii nu puteau să-l iubească, fiind-că iel nu iubise de cît pe Dumnezeu. Cel puțin opera lui avea să trăească? Poporul său rămîne-va

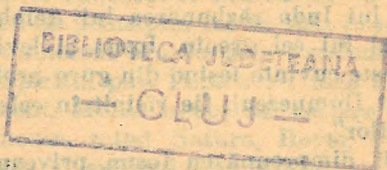
oare misiunii lui credincios? Ah, fatală pătrundere a celor murinzi, înzestrare tragică a profetilor cari ridică toate văiurile în clipa din urmă. Pe măsură ce spiritul lui Moise se deslipea de pământ, iel vedea cumplita realitate a viitorului: vedea trădările lui Israel, neorîndueala ridicînd capul, regalitatea luînd locul judecătorilor, crimele regilor murdărind templul Domnului: cartea sa mutilată, neînțeleasă, cugetarea sa travestită, redusă, înjosită de niște preoți ignoranți sau hipocriți: apostaziile regilor, adulterul lui Iuda cu națiile idolate: pura tradiție, doctrina cea sacră, spulberate, iear profetii, posesorii cuvîntului, verbului viu, prigonii până în fundul deșertului.

Stînd în peștera muntelui Nebo, Moise văzu toate astea în sine. Dar acum Moartea își întindea asupra frunței sale aripa și mîna-i rece o pune pe inima lui. Și inima aceasta de leu prinse încă o dată a mai magi. Iritat împotriva poporului său, Moise chiemă asupra neamului lui Iuda răzbunarea lui Aelohim. Dînsul ridică brațul lui cel greoiu. Iosua și leviții, auziră înfiorați aceste cuvinte ieșind din gura profetului: „Israel și-a trădat Dumnezeu, fie rîsipit în cele patru vînturi ale ceriurilor”.

Și leviții, dimpreună cu Iosua, priveau cu groază pe mai marele lor, care nu mai dădea semne de viață. Cel din urmă al său cuvînt fusese un blăstăm. Iși dăduse oare cea din urmă suflare cu iel? Moise mai deschise înse încă o dată ochii și zise: „Intoarceți-vă către Israel. Cînd vor veni timpurile, Eternul va face să se nască dintre frații voștri un profet ca și mine și-și va pune verbul în gura lui, și acest profet vă va spune toate cîte Eternul i le va fi poruncit lui. Și toți cei cari nu vor asculta cuvintele pe cari acela le va vorbi întru numele lui, vor avea a da samă Eternului”. (Deuteronom, XVIII, 18, 19).

După aceste cuvinte profetice, Moise își dăte duhul. Îngerul solar, cu spada de foc, care îi apăruse mai întâi pe Sinai, l'aștepta. Iel îl duse în sînul profund al lui Isis celesta, în undele acelei lumini care ie Soția lui Dumnezeu. Departe de regiunile pămîntesti, străbătură ceruri de suflete de-o splendoare mereu mai mare. In cele din urmă Ingerul Domnului arată lui Moise un spirit de-o minunată frumusetă și de-o gingășie cerească, dar de-o radiare și de-o claritate atît de fulguitoare, în oît pe lîngă dînsa cea a îngerului o umbră iera. Spiritul acesta nu o spadă de pedeapsă purta, ci ramura jertfirei și a izbîndei. Moise înțelese că acesta va să-i îndeplinească opera sa, să aducă pe oameni la Tatăl, prin puterea Eternului Femenin, prin Grația divină și prin Iubirea desăvîrșită, fără de margini.

Și Legiuitorul se prosternă în fața Mîntuitorului, și Moise adoră pe ISUS-HRISTOS.

Publicațiile noastre de la sine vorbesc și fără îndoială cît de cît o activitate mai rodnică vor înțeși ori-cum în cei ce le gustă. Cum și o mai chibzuită orientare mintală.

Din parte-ne am dori ca această activitate și orientare să fie cît mai universalizate, sporite. Și nu găsim un mijloc mai nimerit de cît prin răspîndirea în cercuri largi chiar a acestor lucrări.

La îndemîni a celor cu mai multă însuflețire. Cu-n scrupul ce-l vor crede: ca dintr'al lor. **NI SE CER.**

P. MUȘOIU

28, Str. Fluierului, București.

EDOUARD SCHURÉ

MARII INIȚIAȚI
DIN ISTORIA TAINI A A RELIGIILOR

I S U S

In Rominește de P. MUȘOIU

CUPRINSUL

Rînduri, de *P. Mușoiu*.

Despre lucrare, de *Edouard Schuré*.

- I — Starăa lunei la nașterea lui Isus.
- II — Mariea. — ea dintai dezvoltare a lui Isus.
- III — Esemenii. — Ioan B. teză orul. spita.
- IV — Vieța publică a lui Isus. — Invățat ras populară și invățătura ezoterică — Minunile — Apostolii. — Femeile.
- V — Lupta cu Fariseii. — Fuga la Cezareea. — Schimbarea la față.
- VI — Cea din urmă călătorie la Ierusalim. — Făgăduirea. — Cina cea din taină. Judecata, Moartea și învierea.
- VII — Făgăduirea și îndeplinirea. — Templul.

EDWIN ARNOLD

M.A., F.R.G.S., F.R.A.S.

Comp. al Ord. Steaua Indiei,

Off. al Ord. Elefantului Alb din Siam, Ord. Imp. de Medjieie cl. III,

Mem. ru onor. al Societății de Geografie din Mersilea,

Fost principal al Colegiului de Decan, Poona, Tovarăș al Universității
din Bombay. Autor al mai multor opere.

LUMINA ASIEI

SAU

MAREA RENUNȚARE

(MAHĀBHINISHKRAMANA)

care este

VIEȚA ȘI INVĂȚATURA LUI GAUTAMA

Principe al Indiei și întemeietor al Budismului

(Precum se istorisită de un Budist Indian)

DIN ENGLEZEȘTE

DE

GRIGORE GOILAV

Vechiu Senator, Ofițer al Ordinului „Coroana României”,

Mămbru al Societății Geografice din București,

Fost ven. al L. Viitoru', Or. Botoșani, și 13.

*Ediție nouă, fundamental revăzută și adnotată
în compare cu versiunea franceză a lui Leon Sorg,*

de P. MUȘOIU

Biblioteca REVISTEI IDEE!

28, Strada Fluierului, 28.

BUCUREȘTI

Lei 40.

Lucrări cari aşteaptă rîndul la tipărire

Dr. AUGUSTE MATTEUZZI

Factorii Evoluţiei Popoarelor

- Ce-l de făcut ? De *G. N. Cernigewsky*.
Dumnezeu şi Statul. De *Mihail Bakunin*.
Bhagavad-Gita : Cîntarea Preafericitului. DIN SANSKRITA.
Din evoluţia inimilor : Omul. De *Camille Drey us*.
Lumea : Natura et causa rerum. De *Laurent Florentin*.
Evoluţie şi Revoluţie }
Fenomenele pămîntesti } De *Elisée Reclus*.
Din Dicţionarul Filosofic. De *Voltaire*.
Din Dicţionarul Teologic. De *d'Holback*.
Memoriile lui Iuda Iscariotul. De *Petrucelli dela Gattina*.
Walden sau viaţa în pădure. De *Henry David Thoreau*.
În tine stă mîntuirea ta. De *Tolstoi*.
Înţelepciunea şi Soarta. De *M. Maeterlinck*.
Ruinele. De *Volney*.
Amorul. De *Jules Michelet*.
Libertatea }
Memoriile mele } De *John Stuart Mill*.
Fourier şi sistemul său social. De *M-me Gatti Gamond*.
Organizarea fericirii. Absurditatea proprietăţii.
Dezlegarea ştiinţifică a chestiei sociale }
Tabagismul şi Alcoolismul, două plăgi sociale } De *Paraf-Javal*.
Ce ştim despre lume }
Artă, Ştiinţă şi Socialismul. Cătră Intelectuali. După *Bertrand Russell*.
Munca intelectuală şi munca manuală }
Morala Anarhistă } De *P. Kropotkin*.
Puşcăriile }
Societatea creată. De *V. G. Ioan*.
Filosofia demnităţii omenesti. De *Paul Gille*.
Adevăratul rol al omului în univers. De *D-r Ant'oco Zucca*.
Valoarea Raţionalismului şi evoluţia omenirii. De *Jean Maréchal*.
Pitagora. Din „maril îniŃiaŃi”. De *Schuré*.
Socialismul şi caracterele sale generale. De *Hector Dents*.
Anarhismul. De *Paul Et zbacher*.
Dialog în Infern între Machiavel şi Montesquieu.
Spusele unui educator. De *Sébastien Faure*.
Educaţia raţionalistă. De *Marie Müller*.
Chestii feministe. De *Louis Bridel*.
Izbînda tuturor. De *Luigi Bertoni*.
Cît poate produce agricultura. De *Georges Willes*.
Socialistul amator. De *Bernard Shaw*.
Rusia Revoluţionară. De *Nikittina*.
Răi păstori. De *Octave Mirbeau*.
Telegrafica fără fir şi Mediurnitatea. De *Henri Azam*.
Poveşti Japoneze. De *Laskadio-Hearn*.
Pagini măestre. Din *Kipling*, *Korolenko*, *V. E. Michelet* şi *Cernigewsky*.
Desfătarea Tinerimii, povestiri cu tite. Din *M. C. Andersen*, *W. Irv*
Nath. Hawthorne şi *M. Corda*.
Educaţia după legile Naturei. Studii de *Is. Polako*, *D-r P. Regnier*, *P. A. Dujrenne*, *Fred. Buisson*, *R. Broda*, *G. Sauvebois* şi *Laisant*.
Estetica şi părŃi apologetice asupra picturii. De *Leonardo da Vinci*.

Cel ce doreşte să activeze tipărirea a acestor lucrări, şi-ar putea lua din te pe samă, iar unii şi-ar putea manifesta simpatia, pur şi simplu, printr-o contribuţie mai largă la tipărire şi printr-o subscriere anticipată de exemplare. De adresat : P. MUŞOIU, 28, Str. Fluierului, Bucureşti.

Lucrări apărute în Biblioteca „REVISTA IDEEI“

<i>P. Muşoiu și P. Zosin</i> : Mișcarea socială, <i>complectă</i>	250.-
„Revista Ideei“, 15 colecții, de la 1—150	3000.-
<i>Clara Guthrie d'Arcls</i> : ROLUL SOCIAL AL FEMEII	
Destulă vorbă. Să ne punem o dată pe muncă }	20.-
<i>Aristofan</i> : Lizistrata	20.-
<i>Edwin Arnold</i> : LUMINA ASIEI	40.-
<i>Paul Berthelot</i> : Evanghelia Bunei Vestiri	10.-
<i>Auguste Boyer</i> : Evoluția Substanței	10.-
<i>C. Brudariu</i> : Progresul Popoarelor	10.-
Fecea și Cultura Omenirii	20.-
<i>N. Buharin</i> : CALEA SPRE SOCIALISM	20.-
<i>Th. Charlyle</i> : Răzvrătirea Femeilor	10.-
<i>Chateaubriand</i> : Suflete Infocate	20.-
<i>E. Coeurderoy</i> : Zile de pibegie	10.-
<i>E. Coeurderoy-Florian</i> : Wilhelm Tell	10.-
<i>L. Combes și D-r Djevedet</i> : Premergătorii Anarhiști	10.-
<i>M. Combende</i> : Catechism de Morală Raționalistă	10.-
<i>M. Deshumber</i> : MOBILA INTEMEIATA PE LEGILE NATUREI	40.-
PE LUMEA CEALALTĂ : Raiul și Iadul	
PE LUMEA ASTA : Dureri și Bucurii } un vol.	20.-
<i>C. Dumitrescu-Iași</i> : Maragna, nevoea de hrană	10.-
<i>Gustave Ethber</i> : Spovedania unui duhovnic	20.-
<i>D-na Gatti Gamond</i> : DESPRE INDATORIRILE FEMEILOR	100.-
<i>Eugène Hins</i> : O călătorie pe lumea cealaltă	20.-
<i>Paraj-Javal</i> : Drepturile omului; cele adevărate și cele false	40.-
<i>P. Kröpotkin</i> : Cătră tineri	10.-
Din Marea Revoluție Franceză	10.-
Unde poate ajunge agricultura	20.-
<i>B. Liber</i> : COPILUL ȘI CĂMINUL PĂRINTESC	100.-
<i>M. Maeterlinck</i> : Datorlea noastră cea socială	10.-
<i>E. Malatesta</i> : Intre țărani	10.-
<i>Jean Maréchal</i> : Progresul Omenesc	10.-
<i>William Morris</i> : O lecție practică	10.-
<i>Most-Lajargue</i> : Ciuma religioasă. — Foame vîndută	10.-
<i>P. Muşoiu</i> : Orientări	40.-
Alte zări	30.-
<i>M-me Noro</i> : Vae Victis : Memorille unei deținute	20.-
<i>Silvio Pellico</i> : DESPRE INDATORIRILE BARBATILOR	40.-
<i>Platon-Xenofon</i> : BANCHETUL sau despre AMOR	40.-
<i>Plutarc</i> : Licurg	10.-
<i>Ch. Richet</i> : ȘTIINȚA METAPSIHICĂ, Ilustrată	50.-
<i>Bertrand Russell</i> : Lumea, cum ar putea să fie	30.-
<i>Han Ryner</i> : Mic Manual Individualist	10.-
Din aparițiile lui Ahasverus : JIDOVUL RATACTOR	30.-
<i>Victor Roudine</i> : Max Stirner	10.-
<i>Sajir</i> : Cartea vîetei și Cenzorul iei	10.-
<i>J. Sagnol</i> : Egalitatea sexelor	20.-
<i>Saint-Aaban</i> : ISTORIA SOCIALA LA PALATUL JUSTIȚIEI	40.-
<i>Edouard Schuré</i> : ISIS	30.-
MOISE	50.-
<i>Seneca</i> : Despre minie	10.-
<i>G.-Eug. Simon</i> : Societățile creștine	10.-
<i>I. Stalin</i> : BAZELE LENINISMULUI	20.-
<i>Cornelia Ștefănescu</i> : De Profundis	10.-
<i>Stanislav Tomicki</i> : Calea la adevăr	20.-
<i>Antioco Zucca</i> : DESPRE MATERIALISM	30.-

Cererile, însoțite de cost, se fac : *Dirizătorului Bibliotecii*
 „REVISTEI IDEEI“, P. MUȘOIU, Strada Pinerului, 28 — București.